

Združenie na pomoc
ľuďom s mentálnym postihnutím
v Slovenskej republike
(ZPMP v SR)

VÝROČNÁ SPRÁVA za rok 2019

ZPMP v SR
Alstrova 153, 831 06 Bratislava
tel.: 02/63814968
e-mail: zpmpvsr@zpmpvsr.sk
www.zpmpvsr.sk
www.bivio.sk

Vážení priatelia a priaznivci nášho združenia!

Rok 2019 priniesol Združeniu na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike, o. z., r., s. p. (ZPMP v SR) nové výzvy a úlohy.

Úspešne sme ukončili participatívny projekt s názvom **Poskytovanie sociálnej pomoci ľuďom s mentálnym postihnutím a ich rodinám** v spolupráci s Úradom splnomocnenca pre rozvoj občianskej spoločnosti a Bratislavským samosprávnym krajom (BSK). Okrem spolupráce s uvedenými partnermi a mnohými mimovládnyimi organizáciami doňho boli zapojení najmä rodičia a ľudia s mentálnym postihnutím. Výsledkom snaženia všetkých zúčastnených bolo v júni schválenie **Koncepcie rozvoja sociálnych služieb pre ľudí s mentálnym postihnutím v kompetencii Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2019 – 2021** zastupiteľstvom BSK.

Poskytovali sme **sociálne služby a špecializované sociálne poradenstvo** v Bratislavskom samosprávnom kraji. Prostredníctvom projektu **Sebaobhajovanie – šanca pre ľudí s mentálnym postihnutím III.** sme mali možnosť nielen rozvíjať právne povedomie, ale zorganizovali sme aj celoslovenské stretnutie sebaobhajcov a prizvali sme českých partnerov zo SPMP. Zástupcovia sebaobhajcov navštívili koncom roka parlament.

Oblíbenou dlhoročnou aktivitou pre našich klientov a členov je **rekondično-integračný pobyt**, tentoraz bol na Duchonke a **seminár spoločenských tancov** v spolupráci s TK Danube.

Medzi tradičné činnosti patria projekty pomáhajúce rúcať predsudky a meniť postoje spoločnosti, takými boli **Deň krivých zrkadiel a Výtvarný salón ZPMP**, ktorý sme realizovali v Komárne v spolupráci s miestnym ZPMP. Od roku 1993 vydávame **časopis Informácie ZPMP v SR** a o niečo mladší **časopis To sme my**, ktorý tvoria ľudia s mentálnym postihnutím. Sú významným zdrojom šírenia informácií a výmeny skúseností. Nie všetci ľudia s mentálnym postihnutím sú na sociálnych sieťach, a preto je dôležité venovať sa publikačnej činnosti pre nich.

Vďaka členstvu združenia v medzinárodnej organizácii sa nám od roku 1994 darí rozvíjať efektívnu **zahraničnú spoluprácu** a aktívne participovať na medzinárodnom dianí v oblasti obhajoby práv a záujmov ľudí s mentálnym postihnutím a ich začlenenia do spoločnosti, disseminovať poznatky získané pri spolupráci a šíriť dôležité informácie smerom k odbornej i laickej verejnosti. Strategicky významnými partnermi sú organizácie Inclusion Europe a Inclusion International.

Aké boli najväčšie výzvy roka?

Sociálny integračný podnik BIVIO a rehabilitačné stredisko. Unikátny projekt v podmienkach Slovenska, Centrum BIVIO sme otvorili koncom roka 2018, ale až v priebehu roka 2019 sme zistili, čo znamená sociálne podnikanie v praxi. Zažili sme veľa radostí a ešte viac starostí. Sociálne podnikanie na Slovensku je v plienkach a mnohé veci ukotvené v zákone o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch ešte nenadobudli účinnosť. Napriek mnohým ťažkostiam a prekážkam sme cieľ naplnili a darilo sa nám pripravovať na budúcu prácu klientov a zároveň sme zamestnávali viac ako 40 % osôb so zdravotným postihnutím (prevažne mentálnym).

Z čoho sme mali radosť?

Pri príležitosti 10. výročia **Ceny Nadácie Orange** nadácia v spolupráci s Nominačným výborom ocenila 10 výnimočných mimovládnych neziskových organizácií, ktoré významne prispeli k pozitívnej zmene na Slovensku. **ZPMP v SR získalo ocenenie** za dlhodobú aktívnu a vysoko profesionálnu prácu v oblasti poskytovania sociálnych služieb; za inovatívny prínos v procese zamestnávania ľudí s mentálnym postihnutím a ich prípravy na otvorený trh práce a v zapájaní tejto cieľovej skupiny do bežného života s dôrazom na ich sebaobhajovanie.

Je množstvo úloh, ktoré sme splnili a veľa pred nami. Budúci rok 2020 je pre nás výročným, združenie oslávi 40 rokov svojej činnosti. Veríme, že vlak, ktorý je naplno rozbehnutý, nezastavia existujúce krízy v spoločnosti a že budeme môcť naďalej pomáhať ľuďom s mentálnym postihnutím a ich rodinám. Ale to je už budúcnosť. Príjemné čítanie našej Výročnej správy za rok 2019.

PhDr. Iveta Mišová

VÝROČNÁ SPRÁVA

Združenia na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike (ZPMP v SR) za rok

2019

ZPMP v SR je právnická osoba so sídlom Alstrova 6073/153, 831 06 Bratislava. Ako občianske združenie vyvíja činnosť na území Slovenskej republiky v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov. Vzniklo v roku 1980, združuje 44 miestnych organizácií s počtom členov takmer 10 000 osôb na celom Slovensku. ZPMP v SR je členom Inclusion Europe, Inclusion International, Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím v SR, nezávislej platformy Socioforum, Slovenskej humanitnej rady, Slovenskej siete boja proti chudobe.

- ZPMP v SR je registrovaným subjektom na poskytovanie špecializovaného sociálneho poradenstva v Bratislavskom samosprávnom kraji.
- ZPMP v SR je registrovaným integračným sociálnym podnikom, ktorý založilo pod názvom BIVIO.
- ZPMP v SR je registrovaným subjektom na poskytovanie sociálnych služieb v rehabilitačnom stredisku BIVIO.

Hlavným poslaním ZPMP v SR je všeobecná podpora činností a opatrení zameraných v prospech detí, mládeže a dospelých ľudí s mentálnym postihnutím, ich rodín, bez ohľadu na to, či sú členmi združenia.

- ZPMP v SR poskytuje špecializované sociálne poradenstvo v rôznych oblastiach života ľuďom s mentálnym postihnutím a ich rodinám, sociálnu rehabilitáciu, služby zamestnanosti. Zriaďuje podnikateľské prevádzky za účelom zamestnávania a prípravy na zamestnávanie ľudí s mentálnym postihnutím, zamerané na dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu.
- Obhajuje práva a záujmy, venuje sa sebaobhajovaniu, aktívne sa zapája do tvorby právnych predpisov. Venuje sa vzdelávaniu organizovaním tréningov a kurzov, organizuje rekondično-rehabilitačné pobyty. Spolupracuje so zahraničnými organizáciami presadzujúcimi inklúziu ľudí s mentálnym postihnutím do spoločnosti.
- Za účelom zmeny postojev väčšiny spoločnosti realizuje aktivity na boj proti predsudkom, ako napr. Deň krivých zrkadiel, Výtvarný salón ZPMP.
- ZPMP v SR realizuje mnohé inovatívne a modelové projekty.

4

ZPMP v SR

ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA

Predsedníctvo ZPMP v SR

- **PhDr. Stefi Nováková, predsedníčka**
- Mgr. Ľubica Vyberalová, podpredsedníčka
- JUDr. Zuzana Stavrovská, podpredsedníčka
- PhDr. Eva Števková
- Ing. Dagmar Blažeková
- JUDr. et Bc. Maroš Matiaško, LL.M.
- Ing. Dušan Fabian
- Agnes Cséfalvai
- Richard Drahovský, predseda sebaobhajcov na Slovensku

6

7

Revízná komisia

- Ing. Iveta Hlavenková, CSc., predsedníčka, Mária Csontosová, členka, Mgr. Ladislav Krajčovič, člen

Štatutárny orgán:

- PhDr. Iveta Mišová, riaditeľka

Výkonným aparátom pre organizačnú, poradenskú, sociálnu, administratívnu, hospodársku, finančnú a projektovú činnosť je Republiková centrála. Zamestnanci v roku 2019:

- Mgr. Marián Horanič, zástupca riaditeľky, špeciálny pedagóg
- Mgr. Zuzana Kolláriková, sociálna pedagogička
- Mgr. Ingrid Tomešová, právnička
- Mgr. Jana Bartáková, sociálna pedagogička, do 31. 5.
- Bc. Peter Stašiniak, administratívny pracovník, do 31. 1.
- Katarína Bokorová, administratívna pracovníčka, od 1. 2.

Zamestnanci v integračnom sociálnom podniku BIVIO 2019:

- **Gastro prevádzka:** Csorgey Tibor, Drahovský Richard, Hámor Branislav, Henczová Lenka, Igonda Juraj, Jošt Martin (od 1. 10.), Kendra Marek (do 30. 9.), Crvenka Miroslav, Crvenková Vera, Kinclová Michaela, Kovarovičová Mária, Lörincz Peter, Marjanovič Marija, Ševčík Marián.
- **Ubytovacia prevádzka:** Dušová Romana (do 30. 9.), Ing. Fajčík Pavel, Gabrielli Katarína, Homolová Lenka, Joštová Andrea, Sadloň Tomáš, Holá Monika, Sztaneková Kristína (do 13. 11.), Ždanský Ladislav.
- **Práčovňa:** Bačič Dubravko, Boháčová Veronika (do 30. 4.), Bodišová Iveta (do 16. 5.), Budajová Miroslava, Pátková Klára.

Výročná správa ZPMP v SR za rok 2019

ZPMP v SR

Činnosti a aktivity v roku 2019 možno rozdeliť na dve časti:

- Centrum BIVIO s podnikateľskou časťou,
- projekty občianskeho združenia v zmysle Stanov ZPMP v SR.

ZPMP V SR A PODNIKATEĽSKÉ AKTIVITY SO SOCIÁLNYM ROZMEROM

9

Výročná správa ZPMP v SR za rok 2019

CENTRUM BIVIO

Projekt vzdelávaco-rehabilitačného centra BIVIO je najväčším a finančne najnáročnejším projektom v dejinách nášho združenia. Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike ako občianske združenie sa v novembri 2018 registrovalo aj ako integračný sociálny podnik.

Vytvorenie **integračného sociálneho podniku** bolo podmienené predovšetkým snahou o napĺňanie misie nášho združenia. Jedným z našich hlavných cieľov je podporovať inklúziu ľudí s mentálnym postihnutím vo všetkých oblastiach života. Zaradenie ľudí s mentálnym postihnutím na pracovný trh pritom možno považovať za jeden z najvyšších stupienkov inklúzie. Vďaka tomu môžu nielen získať finančnú nezávislosť, ale aj možnosť zaradiť sa do spoločnosti v širšom kontexte. Vďaka zamestnaniu môžu získať množstvo sociálnych kontaktov, môžu začať žiť aktívnejší život a majú šancu posilniť svoju celkovú samostatnosť a nezávislosť.

Spoločnosť vo všeobecnosti nevníma ľudí s mentálnym postihnutím ako plnohodnotnú pracovnú silu. Problémom pri ich začleňovaní na trh práce sa javí aj fakt, že mnohokrát nedisponujú pracovnými zručnosťami a skúsenosťami, ktoré by im vstup na trh práce uľahčili. Toto bola pre nás výzva a dôvod, prečo sme Centrum BIVIO vytvorili.

Prvotným zámerom bolo vytvoriť podmienky na to, aby získali pracovné zručnosti v podmienkach reálne fungujúcich prevádzok na umožnenie získania pracovných zručností potrebných na výkon konkrétnych pracovných pozícií. Riešením bolo vytvoriť školiace pracovisko špeciálne pre túto skupinu osôb.

Vznik a financovanie podobného pracoviska nebol možný bez toho, aby sme vytvorili skutočné prevádzky, v ktorých by ľudia s mentálnym postihnutím mohli získavať pracovné zručnosti. Preto sme najmä vďaka podpore Nadácií Velux v priebehu rokov 2015 až 2018 zakúpili a zrekonštruovali nehnuteľnosť v bratislavskej mestskej časti Rača a vytvorili v nej Centrum BIVIO. Zriadenie integračného sociálneho podniku bolo iba logickým vyústením tohto centra.

V rámci Centra BIVIO realizujeme paralelne dve činnosti, ktoré sú z nášho pohľadu neoddeliteľné.

1. VZDELÁVANIE A PRÍPRAVA NA TRH PRÁCE – REHABILITAČNÉ STREDISKO BIVIO

Ľudia s mentálnym postihnutím majú v Centre BIVIO možnosť získať pracovné zručnosti a skúsenosti potrebné na výkon nasledujúcich povolání: pomocná sila v kuchyni; pomocný čašník; chyžná; pomocník v práčovni. Na základe individuálnych potrieb priebežne pripravujeme 10 ľudí s mentálnym postihnutím na výkon spomenutých povolání. Klienti k nám prichádzajú na dennej báze a zaúčajú sa na výkon jednotlivých povolání. Získavajú prehľad o tom, čo práca na tom-ktorom pracovnom mieste obsahuje, čo všetko je potrebné na to, aby ju mohli vykonávať. Postupne sa zapájajú do pracovnej činnosti, získavajú potrebné skúsenosti a ďalšie zručnosti potrebné na výkon povolania (dochvilnosť, zodpovednosť za zverené úlohy), učia sa komunikovať a majú príležitosť naživo si vyskúšať, ako vyzerá pracovný svet. Keď získajú dostatočné zručnosti, snažíme sa nájsť im vhodné zamestnanie. Tento čas sa u nich rôzni na základe toho, kto je ako manuálne zručný, ako rýchlo si dokáže osvojiť potrebné zručnosti, ale je rôzny aj na základe toho, ako rýchlo dokáže pochopiť a akceptovať pravidlá a hierarchiu na pracovisku. Keď sa nám podarí nájsť vhodné zamestnanie, poskytujeme ešte dodatočnú podporu nielen pre nášho absolventa, ale aj pre zamestnávateľa.

Počas krátko pôsobenia Centra BIVIO sa nám vďaka týmto aktivitám podarilo nájsť zamestnanie už pre štyroch mladých ľudí s mentálnym postihnutím. Príprava na prácu prebieha aj prostredníctvom sociálnej služby poskytovanej v rehabilitačnom stredisku, o čom podrobnejšie informujeme v časti sociálne služby.

2. INTEGRAČNÝ SOCIÁLNY PODNIK BIVIO

Reálne pracovné podmienky sme vytvorili zriadením troch prevádzok, ktoré sme spojili pod integračným sociálnym podnikom. Počítali sme a do budúcnosti počítame s tým, že prostredníctvom podnikateľských aktivít sa nám podarí získať podstatnú časť finančných prostriedkov potrebných na prípravu ľudí s mentálnym postihnutím na zamestnanie. A samozrejme, významnou skutočnosťou je aj zamestnávanie osôb so zdravotným postihnutím.

10

11

Výročná správa ZPMP v SR za rok 2019

V rámci nášho sociálneho podniku prevádzkujeme trojhviezdičkový hotel, reštauráciu a práčovňu. A práve v týchto prevádzkach môžu ľudia s mentálnym postihnutím získať reálne pracovné zručnosti a skúsenosti.

Vytvorenie podniku so sebou prinieslo veľa komplikácií a zodpovedností. Okrem toho, že sme museli získať priestory na vytvorenie jeho prevádzok a na zabezpečenie nevyhnutného technologického vybavenia, bolo potrebné zabezpečiť aj odborný personál, ktorý má na starosti chod týchto prevádzok. Na vznik sociálneho podniku nebolo možné získať finančné prostriedky zo žiadnych účelovo viazaných verejných prostriedkov.

Prakticky celé vytvorenie sociálneho podniku BIVIO bolo financované zo súkromných zdrojov (predovšetkým Nadácie Velux) a z úverov, ktoré sú kryté osobným ručením niekoľkých zamestnancov a funkcionárov nášho združenia.

Vytvorili sme 25 nových pracovných miest. Z toho je 11 obsadených ľuďmi s ťažkým zdravotným postihnutím (z toho 9 ľuďmi s mentálnym postihnutím). Vytvorenie sociálneho podniku bolo do istej miery podmienené aj tým, že sme očakávali, že bude možné získať intenzívnejšiu cieľenú podporu na prevádzkové a investičné náklady takéhoto sociálneho podniku. Do konca roka 2019 sa tak nestalo, a jeho prevádzku sme financovali jednak z tržieb, ktoré náš sociálny podnik generoval a jednak z úverov a prostriedkov, ktoré sme získali prostredníctvom grantov, prípadne finančných darov.

Podnikateľské prevádzky nášho sociálneho podniku sa v roku 2019 postupne začali presadzovať a získať si stálych zákazníkov. O kvalite našich služieb hovorí napríklad sumárne hodnotenie kvality nášho hotela za rok 2019 zo strany najväčšieho sprostredkovateľa ubytovacích služieb na svete, spoločnosti Booking. Na základe hodnotenia hostí sme získali **hodnotenie na úrovni 9,1 bodu** z desiatich možných, čo považujeme za vynikajúce hodnotenie.

Podobne aj hodnotenie našej reštaurácie či už cez Facebook, alebo prostredníctvom stránok venujúcich sa gastroprevádzkam, má výrazne **prevažujúce pozitívne hodnotenia**.

Je to výsledkom toho, že sa snažíme o to, aby sme poskytovali služby porovnateľné s konkurenciou a ukázali verejnosti, že aj prevádzka, v ktorej pracujú ľudia s mentálnym postihnutím, môže poskytovať vynikajúce služby.

Integračný sociálny podnik BIVIO je verejnoprospešný podnik, ktorého pozitívnym sociálnym vplyvom je podpora zamestnanosti prostredníctvom zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím, v prevažnej

miere s mentálnym. Pozitívny sociálny vplyv sa meria percentom zamestnaných osôb so zdravotným postihnutím, pričom pozitívny sociálny vplyv sa považuje za dosiahnutý, ak integračný podnik zamestnáva najmenej 30 % takýchto osôb. V roku 2019 ZPMP v SR zamestnávalo priemerne 33 osôb, z toho 14 so zdravotným postihnutím, čo tvorilo priemerne 42,4 %.

Integračný sociálny podnik BIVIO získal z hospodárskej činnosti re-investuje do rozvoja organizácie a naplňovania cieľov tak, ako je uvedené v Stanovách ZPMP v SR, čím sa dosahujú jeho sociálne ciele.

Činnosť Centra BIVIO podporili v roku 2019 aj nasledujúce subjekty:

- **Bratislavský samosprávny kraj** sumou 3500 € na zakúpenie parkových lavičiek a mobilných stolov so stoličkami. Zakúpený mobiliár používame v priestoroch záhrady voľne prístupnej verejnosti.
- **Nadácia EPH** sumou 6000 € na zakúpenie záhradného domčeka potrebného na uskladnenie mobiliára záhrady a techniky potrebnej na jej údržbu, na prípravu spevnených plôch potrebných na vybudovanie externého grilu a baru, ktorý bude v budúcnosti slúžiť na pohodlnejšiu obsluhu návštevníkov záhrady centra.
- **Nadácia Slovenskej sporiteľne** sumou 3000 € na dokúpenie potrebného inventáru do reštaurácie BIVIO, pracovného oblečenia pre zamestnancov a pracovných nástrojov na prevádzku a údržbu.
- **Mestská časť Bratislava-Rača** sumou 1400 € na zakúpenie a osadenie hracej veže na detské ihrisko v záhrade Centra BIVIO, ktoré je voľne prístupné verejnosti.
- Na trhu sme ešte krátko, rok 2019 bol pre nás štartovacím, skúšobným rokom. Zisk sme ešte nevytvorili, činnosť našich prevádzok neustále dotujeme. V prípade vytvorenia zisku, ten bude v plnom rozsahu investovaný či už do jeho rozvoja, alebo do naplňovania cieľov našej organizácie.
- Je pred nami rok 2020, už teraz máme pre zákazníkov a klientov pripravených niekoľko zaujímavých zmien a ponúk.

BIVIO je unikátnym a jedinečným projektom v podmienkach Slovenska. Našou snahou do budúcnosti bude rozvíjať ho a naplňovať hlavný cieľ, ktorým je začlenenie ľudí s mentálnym postihnutím do bežného života.

ZPMP V SR AKO OBČIANSKE ZDRUŽENIE

12

SOCIÁLNE SLUŽBY

ZPMP v SR má akreditáciu MPSVR SR na poskytovanie špecializovaného sociálneho poradenstva pre ľudí s mentálnym postihnutím a ich príbuzných. Sme registrovaní ako poskytovatelia sociálnych služieb v registri Bratislavského samosprávneho kraja (BSK).

ODBORNÉ ČINNOSTI: POSKYTOVANIE ŠPECIALIZOVANÉHO PORADENSTVA

Cieľom bolo poskytovanie odbornej sociálnej pomoci a podpory ľuďom s mentálnym postihnutím a tiež ich rodinám pri zvyšovaní kvality ich života, sociálnej integrácii a začlenení sa do primeraných spoločenských podmienok a pri presadzovaní ich práv a záujmov. Posudzovali a riešili sme sociálnu situáciu klientov v rámci sociálnej siete v BSK, najčastejšie v oblasti zamestnávania a sociálnych služieb. Pri špecializovanom poradenstve sme v rámci sociálnej diagnostiky identifikovali príčiny, charakter a rozsah problému klientov s mentálnym postihnutím alebo rodičov.

V roku 2019 sme sa zaoberali životom ľudí s mentálnym postihnutím v rámci komunity. Mali možnosť hlbšie si uvedomiť svoju pozíciu v spoločnosti, rozprávali sme sa o ich individuálnych potrebách a hľadali riešenia šité na mieru. Začiatok roku sme venovali rekapitulácii roku predošlého, spoločne v skupine sme analyzovali, kam sme sa posunuli a na čo sa chceme zamerať v novom roku. Každý klient si zdefinoval hlavné oblasti svojho záujmu, témy, ktorým sa chce venovať.

Na základe diskusií v skupine sme sa rozhodli hlbšie venovať sebaopoznávaniu klientov – aby vedeli definovať svoje silné a slabé stránky a na tom ďalej stavať. S tým úzko súvisela i téma sebavedomia, kde klienti variovali na škále od príliš nízkeho sebavedomia (ktoré sa spájalo s plachým vystupovaním a slabo rozvinutou komunikáciou), cez optimálne (zdravé) sebavedomie (s dobre rozvinutými komunikačnými zručnosťami), až po prílišné sebavedomie (komunikačné problémy – skákanie do reči, monopolizovanie diskusie, slabšia sebareflexia, zriedka dokonca

14

15

Výročná správa ZPMP v SR za rok 2019

agresívne prejavy voči druhým). Veľkú pozornosť sme venovali aj negatívnym prejavom a pocitom, ktorým klienti neraz čelia – strach, úzkosť, hnev, osobná skúsenosť so šikanovaním.

Spoločne sme hľadali spôsoby, ako sa vyrovnávať s vlastným záporným prežívaním, ako pracovať so strachom, hnevom, kedy už vyhľadať odbornú pomoc a kedy si človek vystačí s pomocou blízkych. Pri téme šikany sme hľadali čo najefektívnejšie spôsoby, ako riešiť konkrétne situácie, ktoré klienti spomenuli za podmienok, v akých sa v danej chvíli nachádzali (koho kontaktovať, ako reagovať, keď niekto ubližuje atď.). Niekoľko poradenských stretnutí sme venovali téme „môj podporný kruh“. Postupne sme s klientmi, aj na základe ich anamnestických údajov, ktoré nám poskytli, vytvárali ich osobný podporný kruh, kde bolo zamerané, aké sú silné a slabé stránky klienta, v čom potrebuje pomoc a podporu, a kto mu ju môže (kedy a kde) poskytnúť. V tejto činnosti chceme pokračovať aj do budúcnosti, nakoľko sa musí vždy prispôbovať aktuálnej situácii klienta.

Ďalšou mimoriadne dôležitou témou boli sociálne opatrenia, ktoré môžu klientom v ich bežnom živote napomôcť žiť plnohodnotnejší život. Prebrali sme si niekoľko typov sociálnych služieb, kde sme okrem iného zisťovali preferencie klientov. S klientmi sme prebrali služby ako rehabilitačné stredisko, opatrovateľská služba, špecializované zariadenie, zariadenie podporovaného bývania, podpora samostatného bývania, ale i odľahčovacia služba, kompenzácie, príspevky, osobná asistencia vs. príspevok na opatrovanie a pod. Klienti sa už tradične zaujímal o možnosť súbehu poberania invalidného dôchodku a pracovnej mzdy.

Nakoľko rok 2019 priniesol prezidentské voľby, s klientmi sme prebrali aj túto tému. Fakt, že sa preferencie klientov rôznili, sme využili na tréning vhodných diskusných techník a tolerance voči iným názorom. Pozornosť sme, samozrejme, venovali i celému procesu volieb, ako to prebieha, aké podmienky musia byť splnené na to, aby človek mohol voliť. Klientov sme upozornili na fakt, že už môžu voliť i ľudia, ktorí sú zbavení spôsobilosti na právne úkony.

Ďalšou pomerne tradičnou, no stále nevyhnutnou témou, bola zodpovednosť. Diskutovali sme o nej najmä v súvislosti s dospelosťou človeka, ale i v kontexte spôsobilosti na právne úkony a zodpovednosti za škodu. Už menej tradičnou bola téma „lekárska starostlivosť“, ktorá vyplynula z problému opísaného klientom, ktorý komunikoval nedostatok odborníkov (v oblasti zdravotníctva), ochotných venovať sa cieľovej skupine ľudí s mentálnym postihnutím (zubár a iní špecialisti).

Opakovane sme riešili medziľudské vzťahy – radosti i strasti v rodine, s partnerom, v práci s kolegami, v zariadení. Citlivou bola téma sexuality ľudí s mentálnym postihnutím, ku ktorej klienti pristupujú veľmi rôzne (prihliadajúc na zázemie, z akého pochádzajú).

Veľký priestor najmä v druhom polroku dostala téma podporovaného rozhodovania a nezávislého života. Hovorili sme o rozdieloch medzi náhradným a podporovaným rozhodovaním, o rovnosti a diskriminácii, o viacerých kľúčových článkoch Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Implementácia Dohovoru je dlhodobý proces, ktorý ovplyvňuje (a ovplyvní) mnohé aspekty života ľudí s mentálnym postihnutím. Podporované rozhodovanie je jedným z kľúčových nástrojov na nezávislejší život tejto cieľovej skupiny, preto sme o danej téme s klientmi hovorili naozaj do hĺbky, poukazujúc najmä na rôzne praktické príklady z praxe. Veľmi podnetnou bola aj téma spôsobilosť na právne úkony, konkrétne navrátenie spôsobilosti, ako postupovať, keď klientovi bola odobratá spôsobilosť a chcel by ju znovu získať.

Na túto tému nadväzovala téma o rizikách každodenného života, definovali sme si niekoľko potenciálne nebezpečných situácií, ktoré môžu klienta s mentálnym postihnutím stretnúť, a načrtli, ako by bolo možné sa v nich zachovať. Spomedzi ďalších tém spomeňme poradenstvo o práci a zamestnaní, o rešpektovaní súkromia, o (ďalšom) vzdelávaní sa, o emóciách, empatii a samozrejme komunikácii (verbálnej i neverbálnej), vystupovaní pred ľuďmi, sebaaprezentácii. Priebežne sme sa venovali i špecifickým témam klientov, týkajúcich sa konkrétnych situácií, ktoré v danom období prežívali vo svojom osobnom či pracovnom živote. Počet poradenských hodín bol 3207.

Dotáciu na poskytovanie špecializovaného sociálneho poradenstva pre ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodiny poskytol Bratislavský samosprávny kraj.

Bratislavský
samosprávny
kraj

16

17

Wyročníá správa ZPMP v SR za rok 2019

REHABILITAČNÉ STREDISKO BIVIO AKO AMBULANTNÉ ZARIADENIE SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Rehabilitačné stredisko BIVIO (RS BIVIO) poskytovalo sociálne služby osobám s mentálnym a kombinovaným postihnutím odkázaným na pomoc inej osoby. V roku 2019 sme poskytovali sociálnu rehabilitáciu, sociálne poradenstvo a pomoc pri odkázanosti na pomoc inej osoby.

Sociálna rehabilitácia poskytovaná v RS BIVIO je odborná činnosť na podporu samostatnosti, nezávislosti, sebačinnosti osôb s mentálnym a kombinovaným postihnutím rozvojom a nácvikom zručností alebo aktivizovaním schopností a posilňovaním návykov pri sebaobslužbe, pri úkonoch starostlivosti o domácnosť a pri základných sociálnych aktivitách. Jej cieľom bolo i v roku 2019 dosiahnutie maximálneho stupňa inklúzie do spoločnosti a zaradenie do pracovného procesu. RS BIVIO aktívne spolupracovalo s rodinou a príbuznými klientov. Sociálna služba bola poskytovaná v pracovných dňoch čase medzi 8.00 – 16.00 hod. a to 4 h denne.

RS BIVIO umožňuje klientom, aby sa pripravovali nielen v teoretickej, ale aj v praktickej rovine v jednotlivých prevádzkach, ktoré sú súčasťou Centra BIVIO (kuchyňa, reštaurácia, práčovňa, ubytovacie zariadenie).

V rámci tréningového programu sme sa v **teoretickej časti** venovali základom potravinárstva, skladovaniu a spracovaniu potravín, zásadám, ktoré je potrebné dodržiavať pri výkone epidemiologicky závažných činností – práca s potravinami, zásadám stolovania (prestieranie stolov, debarasovanie, obsluha), technologickým postupom používaným v gastronómii, základom hygieny práce – používanie ochranných pracovných prostriedkov, BOZP, PO, pitný režim, prestávky v práci, ďalej rozvoju komunikačných zručností zameraných na pobyt na pracovisku. Rozoberali sme spôsoby komunikácie a venovali sme sa základom slušného správania sa. Dôležité boli modelové situácie, ako prebieha pracovný pohovor, ako majú komunikovať s kolegami v práci, ako sa správať k nadriadenému. Modelové situácie sme preberali individuálne s každým klientom podľa jeho potrieb.

Na hodinách časopriestorovej a priestorovej orientácie sme klientov pripravovali teoreticky aj prakticky, napr. kedy ísť k lekárovi, kedy sú štátne sviatky, orientácia v kalendári, denný harmonogram, digitálne a ručičkové hodiny, cestovanie v MHD, plánovanie ciest, ako sa opýtať na cestu, ako postupovať, keď sú výluky v MHD. Chodili sme

do terénu, kde sme trénovali presun z električkovej alebo autobusovej zastávky do rehabilitačného strediska BIVIO a spoznávali sme významné budovy v okolí RS BIVIO. Pre klientov je dôležité učenie sa hospodáreniu s peniazmi, vysvetľovali sme im hodnotu peňazí, výšku dôchodku, čo si môžu kúpiť, keď budú zamestnaní, budú mať viac peňazí na život, rozdiel medzi kovovými a papierovými peniazmi, na čo slúži bankomat, čo si musia platiť, šetrenie peňazí a pod. V príprave na zamestnanie sme preberali evidenciu dochádzky, ako si vyplniť dovolenkový lístok, priepustku k lekárovi, ako ospravedlniť v práci neúčast, dokedy informovať zamestnávateľa o svojej neprítomnosti v práci, aké doklady sa predkladajú pri nástupe do zamestnania, napr. osobný dotazník, rozhodnutie o invalidnom dôchodku a pod. Preberali sme rôzne životné situácie, napr. ako reagovať, keď nás osloví cudzí človek, ako požiadať o pomoc, keď sa stratíme, ako riešiť konfliktné situácie. Pravidelne sa konali stretnutia komunity.

Hlavná časť **praktického nácviku** pribiehala priamo v prevádzkach, v kuchyni, hotelovej a reštauračnej časti a v práčovni. Klienti boli vedení vedúcim zamestnancom danej prevádzky s uplatnením individuálneho prístupu. Rozdelili sme ich do prevádzok na základe ich osobných predpokladov a preferencií. Každý by si mal vyskúšať všetky druhy prác, prejsť všetkými prevádzkami, aby sa vedel rozhodnúť, kde chce v budúcnosti pracovať a v čom je dobrý. Zámerom bolo, aby sa zaučali na jednotlivých prevádzkach cca tri mesiace s prihliadnutím na ich individuálne nastavenie. Pri zohľadnení individuálnych potrieb jedinca a jeho zdravotného stavu sa stalo, že niektorý klient sa zúčastnil rozvoja pracovných zručností iba v niektorých prevádzkach, na ktorých zotrval dlhšie.

Pri zaučaní klientov spolupracovali sociálna pracovníčka, sociálna pedagogička, špeciálny pedagóg, koordinátorka práce s klientmi s vedúcim zamestnancom danej prevádzky, ako aj s ďalšími zamestnancami prevádzky a rodinami. Spoločne vyhodnocovali, ako sa klientovi na danej pozícii darí, v čom potrebuje podporu, čo ho motivuje, či ho práca baví a pod.

V roku 2019 sa nám podarilo nájsť zamestnanie klientovi v chránej dielni, ktorá prevádzkuje bufet, dve klientky pracovali v sociálnom podniku a na základe spolupráce bolo vytvorené miesto pre klientku v rámci aktívnej činnosti formou dobrovoľníckej služby podľa § 52a zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti. Táto aktivácia uchádzača o zamestnanie (UoZ) má za cieľ získanie ďalších praktických skúseností pre potreby trhu práce.

V RS BIVIO sme v roku 2019 priebežne poskytli sociálne služby by 15 klientom/prijímateľom sociálnej služby.

18

19

Výročná správa ZPMP v SR za rok 2019

Finančný príspevok na poskytovanie sociálnej služby RS BIVIO nám poskytli Bratislavský samosprávny kraj a Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

SOCIÁLNA POMOC ĽUĐOM S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM A ICH RODINÁM

V roku 2019 sme úspešne ukončili pilotný participatívny projekt s názvom **Poskytovanie sociálnej pomoci ľuďom s mentálnym postihnutím a ich rodinám**, na ktorom sme spolupracovali s Úradom splnomocnenca Vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti a Bratislavským samosprávnym krajom.

Jedným z hlavných cieľov realizovaného projektu zmapovať situáciu v oblasti sociálnych služieb a spracovať **Návrh koncepčného materiálu rozvoja sociálnych služieb pre potreby ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodín na území Bratislavského samosprávneho kraja**. Išlo o komplexný materiál, ktorý zdefinoval rozvojové ciele a možnosti v oblasti podpory kvality života ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodín. Vnímame ho ako mimoriadne dôležitý, keďže jeho skutočná implementácia môže z dlhodobého hľadiska výrazne pozitívne ovplyvniť kvalitu života ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodín.

Cieľovou skupinou boli rodiny a samotní ľudia s mentálnym postihnutím. Do procesu mapovania sme zapojili mimovládne organizácie, ktoré buď zastupujú, alebo sa venujú cieľovej skupine.

Míľniky projektu:

- **Príprava a podpis Memoranda** o spolupráci medzi Úradom splnomocnenca Vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, Bratislavským samosprávnym krajom a ZPMP v SR: jar 2017
- **Príprava metodiky** a podkladov k analýzám aktuálnej situácie v oblasti sociálnych služieb: júl – december 2017
- **Mapovanie potrieb: dotazníkový prieskum**, elektronicky i v tlačenej podobe, vyplnilo 188 rodín/respondentov: január – apríl 2018

- **Mapovanie potrieb: desať skupinových stretnutí s rodinami** na území BSK, osobne sa zapojilo 120 rodičov a príbuzných: január – marec 2018
- **Mapovanie potrieb: osobné stretnutia a individuálne rozhovory** so 42 dospelými ľuďmi s mentálnym postihnutím: apríl – august 2018
- **Spracovanie = analýza aktuálnej situácie v oblasti sociálnych služieb** v kompetencii BSK (typológia, geografická a kapacitná dostupnosť): august – október 2018
- **Analýza** aktuálnych potrieb cieľových skupín a **interpretácia výstupov**: máj 2018 – január 2019
- **Spracovanie finálnych podkladov na vznik** návrhu koncepčného materiálu rozvoja sociálnych služieb pre potreby ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodiny s premietnutím potrieb do konkrétnych sociálnych služieb: marec 2019
- **Spracovanie** návrhu koncepčného materiálu rozvoja sociálnych služieb pre potreby ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodiny a **predloženie** materiálu na zastupiteľstvo BSK: jún 2019
- **Ukončenie projektu**: august 2019

Ľudia s mentálnym postihnutím a ich rodiny tvoria veľmi špecifickú a, podľa viacerých odborníkov, najviac znevýhodnenú a diskriminovanú skupinu. Rôznym problémom musia čeliť prakticky v každej situácii a v každej etape svojho života. Jedným zo spôsobov, ako možno efektívne zvyšovať kvalitu ich života a ako podporiť rovnosť šancí a príležitostí, je **sieť kvalitných a adresných komunitných služieb**. Tá umožní rodine v maximálnej možnej miere zotrvať na postoch (nielen pracovných), ktoré zastávala pred narodením človeka s mentálnym postihnutím.

Vzhľadom na špecifickú situáciu a charakter tejto skupiny treba hovoriť aj o špecifických druhoch a rozsahu služieb, ktoré by mali byť dostupné a mali by podporovať jednak funkčnosť rodiny, jednak dosiahnutie maximálnej možnej samostatnosti a nezávislosti človeka s mentálnym postihnutím.

Dôraz na rôznorodosť potrieb našej cieľovej skupiny a rešpektovanie ich sebaurčenia boli legitímnou skutočnosťou na vypracovanie samostatnej Koncepcie rozvoja sociálnych služieb pre ľudí s mentálnym postihnutím v kompetencii BSK na roky 2019 – 2021, ktorú poslanci Bratislavského samosprávneho kraja v piatok 14. júna 2019 na zasadnutí jednomyselne schválili.

Realizačný tím: PhDr. Iveta Mišová, Mgr. Michaela Šopová, Mgr. Marián Horanič, Mgr. Juraj Marendiak, Mgr. Ivan Sokola, PhD., PhDr. Marica Šiková, PhDr. Stefi Nováková, PhDr. Mária Tomaško, Mgr. Zuzana Kolláriková, Mgr. Ivana Maková, Mgr. Ľubica Vyberalová.

*Pilotný projekt s názvom **Poskytovanie sociálnej pomoci ľuďom s mentálnym postihnutím a ich rodinám** je súčasťou národného projektu financovaného prostredníctvom štrukturálnych fondov a Operačného programu Efektívna verejná správa. Ambíciou projektu bolo vytvoriť nástroj na presadzovanie politik v oblasti sociálnych služieb na konkrétnu cieľovú skupinu – ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodiny na území Bratislavského samosprávneho kraja.*

OBHAJOBA PRÁV A ZÁUJMOV

23

Výročná správa ZPMP v SR za rok 2019

KAMPAŇ NEHCEM, ALE MUSÍM!

ZPMP v SR odštartovalo v roku 2012 kampaň, ktorou informuje a presvedča verejnosť o práve ľudí s mentálnym postihnutím rozhodovať o svojom živote. Kampaň pokračovala aj v roku 2019.

Už niekoľko rokov očakávame predloženie návrhu nového znenia Občianskeho zákonníka, v ktorom by mali byť zafinované nové moderné nástroje ochrany a podpory ľuďom, ktorých schopnosti a možnosti rozhodovania sú oslabené. V Národnom programe rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 – 2020 je úloha pripraviť novelu Občianskeho zákonníka s termínom rok 2017, ktorá zatiaľ nebola splnená. Ministerstvo spravodlivosti SR zostavilo pracovnú skupinu expertov, ktorí sa venovali otázkam ochrany a pomoci osobám podľa noriem opatrovníckeho práva. V roku 2018 prebiehali odborné diskusie na pôde ministerstva. Bohužiaľ, v roku 2019 sa neudiali žiadne zásadné zmeny, reforma sa zatiaľ neuskutočnila, tak snáď budúci rok.

AKTIVITY V OBLASTI LEGISLATÍVY

Zástupcovia združenia boli v roku 2019 členmi Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím, odborných pracovných skupín, Výboru expertov pre deinštitucionalizáciu, členmi Predsedníctva a výkonného výboru Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím, členmi Monitorovacieho výboru IROP. Medzi dôležité témy, ktorými sme sa zaoberali okrem opatrovníckej reformy, patrili deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb, zmeny v zákone o sociálnych službách, zmeny v zákone o kompenzáciách, zákon o sociálnej ekonomike a sociálnom podnikaní, inkluzívne vzdelávanie, služby v zdravotníctve, včasná intervencia a mnohé ďalšie. Viaceré zákony sme pripomienkovali, veľmi úzko sme v tejto oblasti spolupracovali s Národnou radou občanov so zdravotným postihnutím v SR. Nie vždy sa podarí presadiť návrhy, ktoré sú podľa nášho názoru dôležité. Významné sú aj malé zmeny, ktoré pomáhajú zlepšiť život a postavenie ľudí s mentálnym postihnutím. Za dôležitý nástroj k presadzovaniu pozitívnych zmien považujeme Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

SEBAOBHAJOVANIE

Podpora sebaobhajovania má svoje pevné a dôležité miesto v činnosti ZPMP v SR. Sebaobhajovanie pomáha ľuďom s mentálnym postihnutím zvyšovať ich samostatnosť a nezávislosť, lepšie spoznať seba, lepšie chápať svoje postavenie v spoločnosti. Sebaobhajovanie podporuje aj rozvoj komunikačných zručností.

SEBAOBHAJOVANIE – ŠANCA PRE ĽUDÍ S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM III.

Projekt prebiehal od začiatku mája do konca decembra. Jeho cieľom bolo **posilniť integráciu ľudí s mentálnym postihnutím** prostredníctvom kurzov sebaobhajovania, ktoré je dôležitým nástrojom na posilnenie ich samostatnosti a nezávislosti. Aj v tomto roku bolo ambíciou projektu **posilniť schopnosti presadzovať ľudské práva samotnými ľuďmi s mentálnym postihnutím a posilniť aj spoluprácu medzi lokálnymi sebaobhajcovskými skupinami.**

Počas projektu v Centre BIVIO pracovali dve skupiny sebaobhajcov, pričom počet aktívnych účastníkov stretnutí bolo 27. Stretnutia prebiehali na týždennej báze, počas realizácie projektu sa uskutočnilo celkovo 40 stretnutí sebaobhajcov.

Okrem tém dôležitých na posilnenie právneho vedomia ľudí s mentálnym postihnutím bol na stretnutiach vyčlenený aj priestor na prípravu celoslovenského stretnutia sebaobhajcov s medzinárodnou účasťou. Podobne ako v minulom roku sme za týmto účelom vytvorili menšie skupinky sebaobhajcov, ktoré mali na starosti konkrétne aspekty prípravy tohto stretnutia. Od návrhu tvorby obsahu a programu podujatia, cez prípravu pozvánok a oslovenie účastníkov až po spoluprácu na príprave a zabezpečení priestorov, prakticky v každej etape hrali sebaobhajcovia aktívnu rolu.

Tú najaktívnejšiu však hrali počas samotného podujatia, ktoré sa uskutočnilo 13. – 15. 11. 2019 v priestoroch Centra BIVIO. Zúčastnilo sa ho celkovo 54 ľudí z celého Slovenska a z partnerskej organizácie v Českej

24

25

Výročná správa ZPMP v SR za rok 2019

republike. Sebaobhajcovia boli aktívnymi účastníkmi, ktorí aj spoluderovali jednotlivé bloky. Počas stretnutia odzneli príspevky na vybrané témy doplnené o diskusiu a zdieľanie skúseností jednotlivých sebaobhajcov, stretnutie reflektovalo potrebu nezávislého života, osobného rozhodovania i asistencie. Na základe spoločných výstupov sme vydali tlačovú správu, kde sme žiadali vládu SR:

- o zabezpečenie implementácie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím vo všetkých oblastiach života,
- o aktívnejší proces deinštitucionalizácie zariadení sociálnych služieb,
- **úradu práce sociálnych vecí a rodiny, aby podporovali nezávislý život ľudí s mentálnym postihnutím prostredníctvom osobnej asistencie.**

Vyzvali:

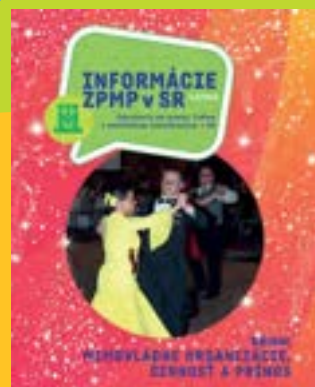
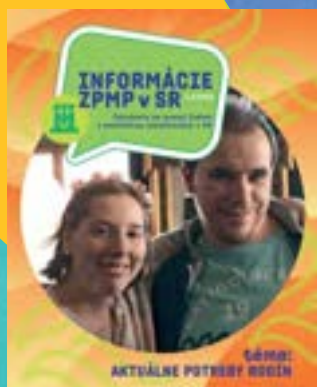
- Ministerstvo spravodlivosti SR k realizácii reformy opatrovníctva dospelých a ochrany seniorov v Slovenskej republike, k zavedeniu podporovaného rozhodovania do legislatívy,
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR k podpore opatrení smerujúcich k rozšíreniu možností na ich zamestnanie.

Novou aktivitou bolo stretnutie zástupcov sebaobhajcov s členmi Výboru pre sociálne veci NR SR. Stretnutie sa konalo 3. 12. 2019 a zúčastnili sa ho traja sebaobhajcovia s dvoma asistentmi. Okrem toho, že pre sebaobhajcov išlo o novú skúsenosť, mali možnosť priamo prezentovať problémy, ktorým čelia vo svojom živote. Podkladom na ich prezentáciu boli výstupy celoslovenského stretnutia sebaobhajcov.

Realizačný tím: *PhDr. Iveta Mišová, Mgr. Marián Horanič, Mgr. Ingrid Tomešová, Mgr. Zuzana Kolláriková, Mgr. Jana Bartáková, Katarína Bokorová.*

Projekt bol realizovaný s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR v rámci dotačného programu na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerance. Za obsah tohto dokumentu je zodpovedné výlučne ZPMP v SR.

PUBLIKAČNÁ ČINNOSŤ

27

Wyročná správa ZPMP v SR za rok 2019

ČASOPIS INFORMÁCIE ZPMP V SR

Hlavným cieľom vydávania časopisu Informácie, ktorý vychádza od roku 1993, je sprostredkovať odborníkom i širokej verejnosti bohaté spektrum informácií zo sveta ľudí s mentálnym postihnutím, pozitívne ovplyvniť verejnosť, rúcať jej predsudky voči ľuďom s mentálnym postihnutím. Zároveň mapovať trendy a sumarizovať aktuálne informácie zo sociálnej oblasti. Dôležité je podporiť rodiny s členom s mentálnym postihnutím zvyšovaním ich informovanosti.

Prostredníctvom vydania 27. ročníka časopisu Informácie sme čitateľom našej cieľovej skupiny odovzdali cenné poznatky a skutočnosti, ktoré sa týkajú nasledovných tém: Aktuálne potreby rodín, Voľnočasové aktivity, Mimovládne organizácie, činnosť a prínos.

Popri nosnej téme časopisu uvádzame v jednotlivých číslach oznamy zaujímavých podujatí a správy z dôležitých aktivít, terapie, ľudské práva, sociálne služby, informácie z regiónov a zo zahraničia, ktoré sa týkajú problematiky mentálneho postihnutia, informácie o aktuálnych projektoch, poďakovania sponzorom a podporovateľom a farebnú fotografériu pod názvom Farby života.

Časopis obsahoval rubriky: **Úvodník, Téma, Terapie, Ľudské práva, Zahraničie, Farby života, Sociálne služby, Správy z centrály, Regióny, Rozhovor, Predstavujeme, Ďakujeme.**

ČASOPIS INFORMÁCIE 1-2/2019

TÉMA ČASOPISU – AKTUÁLNE POTREBY RODÍN

Prvé dvojčíslo časopisu sme venovali téme aktuálnych potrieb ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodín v Bratislavskom samosprávnom kraji, šlo o veľa hodnotných informácií. V rubrike Terapie sme sa venovali autizmu, svoje skúsenosti s prácou s ľuďmi s autizmom opísala Mgr. Katarína Hollá, diagnostička a terapeutka regionálneho diagnosticko-poradenského centra. V rubrike Zahraničie priniesol Mgr. Michal Kráľovič zaujímavý článok o hudobnej kapele z Česka, ktorú tvoria klienti Domova sociálnych služieb Domov u lesa Tavíkovice a o ateliéri KreAt v Brne, ktorý sa zameriava na výtvarnú prácu ľudí so zdravotným postihnutím. Mgr. Katarína Peterecová písala o projekte „19 príbehov sociálnej inklúzie v Írsku“, kde

spomenula 3 inšpiratívne príbehy ľudí s mentálnym postihnutím, ktorým sa v Írsku darí žiť nezávislý život podľa svojich predstáv. Správy z centrály priniesli informácie o plese v hoteli Sheraton, ktorý bol vyvrcholením tanečného seminára spoločenských tancov integrovaných párov. Spomenuli sme taktiež svetový deň Downovho syndrómu, medzinárodnú spoluprácu, novinky zo vzdelávaco-rehabilitačného strediska BIVIO atď. V rubrike Predstavujeme sme sa venovali Platforme rodín detí so zdravotným znevýhodnením. Samozrejmou bola príloha Farby života.

ČASOPIS INFORMÁCIE 3-4/2019

TÉMA ČASOPISU – VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

Toto číslo časopisu prinieslo na svojich stránkach sériu článkov, venujúcich sa téme „voľný čas“. Aké možnosti trávenia času majú ľudia s mentálnym postihnutím, príklady dobrej praxe na Slovensku, rozhovor o výtvarnom prejave ľudí s mentálnym postihnutím s PhDr. Ľuboslavom Mozom, rozhovor s Igorom Holkom, hudobníkom a kapelníkom zoskupenia Campana Batucada, ktoré je zároveň sociálnym projektom a o. i. má aj člena s mentálnym postihnutím, rozhovor s matkou syna s mentálnym postihnutím, p. Dluhošovou, o voľnočasových aktivitách jej dospelého syna, ako i rozhovor s Evou Grebečiovou, matkou športovkyne Ely s Downovým syndrómom, informácie o OZ Čmelík, ktoré sa venuje práci s deťmi so špeciálnymi potrebami a autizmom a poskytuje voľnočasové aktivity a tábory danej cieľovej skupine, rozhovor s Terezou Mikulovou na tému výtvarných aktivít ľudí s mentálnym postihnutím – to všetko priniesla téma „voľnočasové aktivity“ v tomto čísle časopisu. V rubrike Sociálne služby sme poskytli informácie o pokračujúcom národnom projekte deinštitucionalizácie, ako aj o seminári s témou nezávislý život. V rubrike Terapie bolo možné dočítať sa o seminári Raňajky s arte, kde svoje skúsenosti pravidelne prezentujú rôzni terapeuti. Rubrika Regióny priniesla článok o „jesennej gruntovačke“ v Banskej Štiavnici, ktorá bola súčasťou akcie Upracme Slovensko a zúčastnili sa jej aj mladí ľudia s mentálnym postihnutím. Pokračovanie článku o projekte „19 príbehov sociálnej inklúzie v Írsku“ priniesla rubrika Zahraničie. Nasledovali Správy z centrály, prezentujúce Deň krivých zrkadiel, rekondično-integračný pobyt, nové špecializované zariadenie pre deti s poruchou autistického spektra, zasadnutie Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím a schválenie Konceptie rozvoja sociálnych služieb pre ľudí s mentálnym postihnutím v kompetencii BSK. Nechýbala obrazová príloha Farby života.

28

29

Výročná správa ZPMP v SR za rok 2019

ČASOPIS INFORMÁCIE 5-6/2019

TÉMA ČÍSLA – MIMOVLÁDNE ORGANIZÁCIE, ČINNOSŤ A PRÍNOS

Posledné číslo zameralo svoj obsah na prezentáciu rôznych mimovládnych organizácií, pomáhajúcich ľuďom s mentálnym postihnutím: ZPMP v Dunajskej Stredě, v Trenčíne, v Nových Zámkoch, v Komárne, Centrum Frézia Partizánske. Nasledoval článok o konferencii Orbis Civitates, ktorá sa konala v Novej Cvernovke a oceňovala prácu mnohých mimovládnych organizácií na Slovensku. V rubrike Ľudské práva sme priniesli rozsiahlu sériu článkov, týkajúcich sa uplynulého celoslovenského stretnutia sebaobhajcov. Rubrika Rozhovor priniesla zaujímavé interview s Andrejom Mičunekom, prezidentom a zakladateľom tanečného klubu Danube, ktorý v roku 2019 oslávil 25. výročie svojej existencie. O tom, že aj banka môže mať sociálny rozmer a snažiť sa o inklúziu informovala Mgr. Jana Vlašičová zo Slovenskej sporiteľne. Keďže šlo o posledné číslo časopisu v tomto roku, svoje miesto tu našla i rubrika Ďakujeme, kde sme spomenuli všetkých podporovateľov nášho združenia. Už tradične v časopise nechýbala ani príloha Farby života.

Vydávaním časopisu sme prispeli k zlepšeniu informovanosti a veríme, že sme prispeli k pozitívnemu postojú k ľuďom s mentálnym postihnutím.

Redakčnú radu a redakčný tím tvorili: PhDr. Iveta Mišová, Mgr. Michal Kráľovič, Mgr. Marián Horanič, Mgr. Zuzana Kolláriková, Mgr. Katarína Peterecová, Mgr. Magda Papánková, Elena Kopalová, Mgr. Ľubica Vyberalová, Mgr. Martina Jarolínová.

Projekt bol spolufinancovaný MPSVR SR a ZPMP v SR.

je časopisom (pre) mladých ľudí s mentálnym postihnutím a ich priateľov. Jeho výnimočnosť spočíva v tom, že je písaný jednoduchým, ľahko čitateľným a zrozumiteľným štýlom. Ľudia s mentálnym postihnutím v ňom majú možnosť prezentovať svoju vlastnú tvorbu, názory a pohľad na okolitý svet. V roku 2019 vyšiel časopis trikrát, z toho raz ako dvojčíslo. Obsah v roku 2019 tvorili pravidelné i nepravidelné rubriky:

- **Editoriál**
- **Téma: č. 1** Celoslovenská konferencia sebaobhajcov, **č. 2** Ako chrániť životné prostredie, **č. 3** Zmeny v našom živote
- **Tvorím, tvoríš, tvoríme:** rubrika prezentuje vlastnú umeleckú tvorbu ľudí s mentálnym postihnutím.
- **Eko-bio-zdravo:** jednoducho opísané recepty a zdravé účinky potravín na organizmus.
- **Pracujeme:** Martina Hlavatá, Tereza Rachelová, Dušan Novák, Musique Club Galerie Modra, Magnetky a odznaky Aliis.
- **Reportáž:** Svetové hry Špeciálnych olympiád Abú Zabí 2019, Levanduland a Bojnice, 12 dôležitých ľudí v Claudiane, Všetci a spolu, V krajine zázrakov
- **Ja, sebaobhajca:** Tomáš Labát, Lucia Řehánková, Zuzka, Dominik, Dodko, Peťko, Maroško z Denného centra Frézia, n. o.

Ľudia s mentálnym postihnutím sú vďační za priestor na prezentáciu ich vlastnej tvorby. Časopis TO SME MY ich zjednocuje a zrovnoprávňuje so širokou kultúrnou verejnosťou. Sami prispievajú k odbúraniu predsudkov voči mentálnemu postihnutiu, ba svojimi talentmi stierajú rozdiely menejcnosti. Majú motiváciu rozvíjať sa a uplatniť sa.

Redakčný tím: Mgr. Miroslava Ollé, PhDr. Iveta Mišová, Mgr. Martina Jarolíňová, Mgr. Zuzana Kolláriková, Mgr. Michal Královič, Mgr. Marián Horanič, Richard Drahovský a sebaobhajcovia.

Projekt bol spolufinancovaný Ministerstvom kultúry SR a ZPMP v SR.

Pobyť sa konal v termíne od **3. 8. do 9. 8. pri obci Prašice, v rekreačnom areáli Duchonka, v penzióne Jazmín**. Každý rok sa snažíme vybrať pre klientov čo najvhodnejšie miesto pobytu, s prihliadnutím na pripravované aktivity. Naším **hlavným cieľom** bolo podporiť samostatnosť, nezávislosť, osobnostný rozvoj a rozvoj zručností a schopností dospelých ľudí s mentálnym postihnutím. Na pobyte sa zúčastnilo 30 ľudí s mentálnym postihnutím z rôznych kútov Slovenska. Pre niektorých je to jediná možnosť, ako sa stretnúť so svojimi kamarátmi.

Pre naplnenie hlavného cieľa integračného pobytu bolo neocniteľné práve odlišné prostredie, absencia rodičov, samostatné bývanie v izbách s ostatnými účastníkmi a možnosť ovplyvniť program integračného pobytu. Účastníci mohli tvoriť pobytový program na základe svojich preferencií a po dohode s asistentmi. Tak sa aj oni spolupodieľali na vytváraní aktivít a činností. Pre účastníkov neexistuje silnejšia motivácia na vlastný rozvoj ako pocit úspechu, ktorý prežívajú po zvládnutí každej novej výzvy. A práve mimo dohľadu rodiny či odborného personálu, počas integračného pobytu ZPMP v SR, sa ich motivácia prekonať samého seba ešte viac zvyšuje a pocit úspechu zdvojnásobuje. Účastníci sú schopní prekonávať svoje vlastné hranice. Stávajú sa komunikatívnejšími a vo viacerých prípadoch sú schopní samostatne sa rozhodovať sami o sebe. Zisťujú, že dokážu aj veci, o ktorých si mysleli, že sa im nepodaria (prekonať trému, vyjadriť svoj názor na verejnosti, strach z neznámeho, fyzická únava...). V spoločnosti ostatných sú schopní koncentrovať sa na nimi vybrané činnosti. Cieľom je, aby sa na základe nových skúseností lepšie realizovali v ich bežnom živote.

33

Wyročna správa ZPMP v SR za rok 2019

A čo sme dosiahli?

- Podporu integrácie dospelých ľudí s mentálnym postihnutím do spoločnosti.
- Možnosť lepšie spoznať svet rovesníkov s postihnutím pre mladých ľudí bez postihnutia. Búrali sa predsudky a bariéry vo vzájomnej komunikácii.

Rekondično-integračný pobyt priniesol neformálne stretnutia ľudí s postihnutím aj bez postihnutia. Práve táto interakcia, osobné kontakty a spoznávanie sa boli nástrojom na búranie predsudkov a intolerancie. Pobytu sa zúčastnilo 20 dobrovoľných sprievodcov, asistentov. ZPMP v SR je presvedčené o potenciáli týchto ľudí meniť rigidné postoje, šíriť do sveta osvetu a napomôcť integrácii ľudí s mentálnym postihnutím do spoločnosti.

Ciele sme napĺňali prostredníctvom programu, ktorého aktivity boli zamerané na vzájomné spoznanie sa účastníkov (hrami, riadeným rozhovorom), rozvoj komunikačných a sociálnych zručností (špecifické hry, úlohy, spolupráca pri aktivitách, vzájomná pomoc, pochopenie jeden druhého), aktívny oddych (spoločenské a športové hry, tvorivé dielne, zábavné programy – talent, hľadanie pokladu, turistika okolo areálu Duchonka, diskotéky, opekačky).

V dopoludňajších hodinách prebiehali rôzne typy aktivít – napríklad športové, výtvarné, ale i redakčná rada. Na tej asistenti písali profily účastníkov, aby sa navzájom lepšie spoznali. Taktiež účastníci s mentálnym postihnutím písali články do časopisu a vyjadrovali svoje názory na rôzne témy. Okrem redakčnej rady sa mohli účastníci venovať spoločenským a športovým hrám (volejbal, futbal, turistika, kreslenie). Viackrát sa konal futbalový zápas v zmiešaných družstvách. Organizovali sa túry do okolitej prírody, plávanie a pod.

Príjemne strávený pobyt bol obohacujúci pre všetkých účastníkov. Veľká vďaka patrí aj personálu v penzióne Jazmín, ktorý vždy rýchlo v rámci možností vyhovel našim požiadavkám. *Vedúcim pobytu bol Mgr. Ivan Hampl.*

Realizáciu projektu finančne podporilo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ZPMP v SR prostredníctvom získaných 2 % a príspevku účastníkov.

RÚCANIE PREDSDUKOV A KULTÚRNE AKTIVITY

DEŇ KRIVÝCH ZRKADIEL 2019

Cieľom Dňa krivých zrkadiel (ďalej len DKZ) je prezentovať kultúru ľudí s mentálnym postihnutím, predstaviť širokej verejnosti to, čo dokážu. Pomáhame tak odbúrať predsudky a pozitívne ovplyvňovať postoje verejnosti voči ľuďom s mentálnym postihnutím. Zároveň ponúkame obyvateľom a návštevníkom miest príjemné kultúrne podujatie s výnimočnou atmosférou.

DKZ sa uskutočnil 9. júna pri Auparku a v Sade Janka Kráľa v Bratislave-Petržalke. Záštitu nad podujatím prevzal starosta MČ Petržalka Ján Hrčka.

Nedeľa deviateho júna sa v Petržalke stala dňom ľudí s mentálnym postihnutím. S heslom „*Sme iní, ale nie horší!*“ sme ukázali, akí naši kamaráti vedia byť zruční. Štartovali sme bubnovým sprievodom s Campanou Batucadou, akciu otvorila moderátorka Karin Haydu. Medzi vzácnymi hosťami bola vtedajšia europoslankyňa Janka Žitňanská, vicestarostka Petržalky Janka Hrehorová, za Bratislavský samosprávny kraj podpredseda Mikuláš Krippel, za nadáciu Veolia, ktorá finančne na akciu prispela, sa prihovarila Lucia Burianová.

Hneď potom nasledoval Piknik tvorivosti a zábavy. Boli to tvorivé dielne, stolový futbal, darčekové prekvapenia. Super program pre celú rodinu a všetkých, ktorí sa prišli zabaviť. Svoje originálne výrobky priamo na mieste tvorili a ponúkali zamestnanci a klienti chránených dielní a domovov sociálnych služieb. Spoločnosť Mary Kay ponúkla bezplatne svoje poradenské služby a skrášila dámy, ktoré mali záujem. Všetky okamihy zachytával vynikajúci fotograf Boris Németh. Bodkou za akciou bol koncert skupiny FUNKIEZ.

Významným okamihom bol pre nás po dlhom čase záujem médií, na akciu prišli z TV TA3, TV JOJ, TV Markíza, TASR, tyzden.sk.

Okrem Bratislavy sa DKZ uskutočnil v mestách Dolný Kubín, Malacky, Nitra, Komárno, Košice, Trnava.

Organizačne a programovo sa zapojili Mgr. Mária Baláž Gyuranová, kolektív zamestnancov ZPMP v SR, Petra Nováková z Jakubova s rodinou, kolektív z DSS Prima, n. o., z DSS Integra, z Impulzu ZPMP v Petržalke, manželia Cangároví z Rady pre poradenstvo v sociálnej práci, Zuzana Bokorová, Soňa Launerová a ďalší.

Deň krivých zrkadiel bol realizovaný s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR a Nadácie Veolia. Akciu podporili: Mestská časť Bratislava Petržalka, Aupark Bratislava Petržalka, McDonald's, zariadenia sociálnych služieb z Bratislavy, Saleziáni don Bosca, M-H-J, prenájom, predaj.

36

37

VÝTVARNÝ SALÓN ZPMP 2019

24. ročník Výtvarného salónu ZPMP organizovalo ZPMP v SR v spolupráci so ZPMP v Komárne (materiálna a organizačná pomoc), Galériou Limes (poskytnutie priestorov na vernisáž a výstavu), mestom Komárno, BethlenGábor-Alap a KULT MINOR.

Hlavnou témou salóna bolo „Čo by som si prial, keby som mal jedno želanie.“

Do súťaže Výtvarný salón ZPMP 2019 sa zapojilo **85** organizácií, celkovo bolo prihlásených **431** jednotlivcov a **19** kolektívov, ktorí zaslali spolu **1002** prác. Porota pracovala v zložení predseda poroty PhDr. Veronika Farkas, výtvarníčka Mgr. Bc. Hedvig Balogh a výtvarníčka Bc. Mária Markovičová. Odbornou garantkou podujatia bola akad. maliarka Katarína Kuzmová.

Slávnostná vernisáž Výtvarného salónu ZPMP 2019 sa konala dňa 18. septembra v Galérii Limes v Komárne. Súčasťou vernisáže bol krátky kultúrny program:

- básne v slovenskom a maďarskom jazyku predniesla klientka ZPMP v Komárne Andrea Siligová,
- žiačky Základnej umeleckej školy v Komárne zaspievali dve piesne s klavírnym sprievodom.

39

Výstavu otvorila vedúca Galérie Limes PhDr. Veronika Farkas a za miestnu organizáciu ZPMP v Komárne riaditeľka Mgr. Iveta Šoókiiová, krátky príhovor a poďakovanie predniesla predsedníčka ZPMP v SR PhDr. Stefi Nováková a riaditeľka Republikovej centrály ZPMP v SR PhDr. Iveta Mišová. Celé podujatie bolo tlmočené do maďarského jazyka. Potom Mgr. Iveta Šoókiiová v spolupráci s PhDr. Stefi Novákovou vyhlásili výsledky Výtvarného salónu 2019 a odovzdali ceny výhercom v jednotlivých kategóriách. Nasledovala prehliadka výstavy spojená s malým občerstvením, diskusie jednotlivých účastníkov a ich sprievodcov, fotografovanie, rozhovory s ocenenými autormi do časopisu Informácie ZPMP v SR a jeho prílohy To sme my.

Podujatie má už viac ako dvadsaťročnú tradíciu a históriu. Výtvarný salón 2019 bol opäť možnosťou predstaviť širokej verejnosti výtvarné nadanie ľudí s mentálnym postihnutím rôzneho veku. Takéto rúcanie bariér medzi týmito dvoma svetmi je jeden zo spôsobov ich zapojenia do života spoločnosti, ich ocenenia a napomáhania k ich sociálnej integrácii.

Prínosom projektu bola skutočnosť, že ľudia s mentálnym postihnutím sú motivovaní k ďalšej umeleckej tvorbe a tvorivému vyjadreniu svojho videnia sveta. To, že ich práce sú vystavené alebo ocenené,

ich motivuje k ďalšej práci a veľmi sa tešia zo svojich úspechov. Veľmi motivujúco to pôsobí aj na ich terapeutov a odborníkov, ktorí s nimi vo výtvarnej oblasti spolupracujú.

Návštevníci výstavy mali možnosť vidieť práce ľudí s mentálnym postihnutím, nakoľko takéto výstavy sú pripravované len zriedka. Mali možnosť precítiť ich vnímanie sveta a možno aj prehodnotiť predsudky, ktoré sú voči nim stále také časté.

Aj tento ročník hodnotíme ako úspešný, pretože súťažná prehliadka prispela k inklúzii ľudí s mentálnym postihnutím do spoločnosti, ocenila ich tvorivé aktivity, talent a cit pre krásu.

Manažment a koordináciu projektu zabezpečovali PhDr. Iveta Mišová, Mgr. Iveta Šoókiová, Mgr. Mária Baláž Gyuranová, Mgr. Marián Horanič, Mgr. Zuzana Kolláriková.

Projekt finančne podporilo Ministerstvo kultúry SR.

40

SEMINÁR SPOLOČENSKÉHO TANCA INTEGROVANÝCH PÁROV

V podmienkach Slovenska ide o unikátny projekt, ktorý je vďaka páňovi **Andrejovi Mičunekovi**, prezidentovi Tanečného klubu Danube realizovaný už 20 rokov. V jeseni sa realizoval kurz spoločenských tancov integrovaných párov, ako aj párov dospelých ľudí s mentálnym postihnutím. Stretnutia sa konali jedenkrát v týždni, celkovo účastníci absolvovali **15 tréningov**.

Projekt bol zameraný na dve cieľové skupiny. Prvou boli ľudia s mentálnym postihnutím – pre túto cieľovú skupinu mala realizácia projektu význam nielen v tom, že sa naučili tancovať spoločenské tance, ale mali možnosť prežiť pocit plnohodnotného partnerstva s človekom bez postihnutia. Druhou cieľovou skupinou projektu boli práve taneční partneri bez mentálneho postihnutia a dobrovoľníci. Vďaka osobnému prežitku a skúsenosti s komunikáciou s ľuďmi s mentálnym postihnutím získali osobnú skúsenosť s ľuďmi s mentálnym postihnutím.

Program bol obsahovo určený dvom kategóriám účastníkov – prvou kategóriou boli začiatočníci, druhou pokročilí tanečníci. Pre obe skupiny boli pripravené a prispôsobené rozdielne obsahy. Pre začiatočníkov to boli základné kroky a figúry k najbežnejším spoločenským tancom, správne držanie tela a základy rytmiky. Pre pokročilých účastníkov boli určené lekcie zamerané na pokročilé figúry a komplikovanejšie zostavy. Zároveň sa venovali príprave zostáv určených aj na súťaže.

Projekt je z pohľadu ZPMP v SR mimoriadne dôležitý. Jeho realizácia je príspevom k vyrovnávaniu šancí a možností ľudí s mentálnym postihnutím žiť plnohodnotný život. Nehovoriac o tom, že dlhoročná realizácia tohto projektu nás presvedča o tom, že medzi tanečníkmi s mentálnym postihnutím aj bez postihnutia môžu vzniknúť dlhodobé väzby a priateľstvá. O atraktivite projektu svedčí aj fakt, že o účasť na seminári majú záujem aj ľudia mimo Bratislavu. To potvrdzuje naše vedomosti o obmedzených možnostiach ľudí s mentálnym postihnutím tráviť voľný čas zmysluplne a zaujímavo.

Projekt nemá význam iba pre samotných ľudí s mentálnym postihnutím, ale pomáha formovať správne postoje aj u ich tanečných partnerov bez postihnutia. Za roky realizácie si tanečný seminár získal medzi ľuďmi s mentálnym postihnutím vysoké renomé.

Projekt finančne podporilo Ministerstvo kultúry SR

ZAHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA

SPOLUPRÁCA S INCLUSION EUROPE, ECCL A INCLUSION INTERNATIONAL

Jednou z dôležitých aktivít ZPMP v SR je vytvárať, udržiavať a rozvíjať kontakty so zahraničnými partnermi. Takáto spolupráca je výrazným prínosom pre našu prácu a umožňuje nám výmenu praktických a teoretických skúseností na celoslovenskej, ale aj regionálnej a miestnej úrovni.

Strategicky významnými partnermi sú v tomto prípade organizácie Inclusion Europe a Inclusion International. ZPMP v SR je členom Inclusion International od roku 1994 a členstvo v Inclusion Europe sa datuje od roku 2003. V rámci Inclusion Europe pracuje aj European Coalition for Community Living – Európska koalícia pre komunitný život, ktorej sme tiež členom. Vzhľadom na členstvo v Národnej rade občanov so zdravotným postihnutím je pre ZPMP v SR dôležitým partnerom aj European Disability Forum, na ktorého podujatiach sa tiež zúčastňujeme.

- **Inclusion Europe (IE)** je európska asociácia organizácií ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodín, ktorá vedie kampaň za práva a záujmy ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodín v celej Európe, koordinuje aktivity v mnohých európskych krajinách, reaguje na európske politické návrhy, poskytuje informácie o potrebách ľudí s mentálnym postihnutím a radí Európskej komisii a členom Európskeho parlamentu v otázkach zdravotného postihnutia.
- **Inclusion International (II)** je jednou z najväčších medzinárodných organizácií pracujúcich v prospech ľudí s mentálnym postihnutím. Cez miestne, regionálne, národné i globálne členské organizácie pôsobí v rôznych svetových organizáciách, ako sú WHO, UNESCO, ECOSOC, ILO, UNICEF, ktoré presadzujú podporu, integráciu, rovnosť a rovnaké príležitosti pre ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodiny.

Členstvo v týchto organizáciách nám umožňuje podieľať sa, aktívne vstupovať, ovplyvňovať a usmerňovať celosvetovú a európsku sociálnu politiku v prospech ľudí s mentálnym postihnutím. Otvára nám cesty k získaniu najnovších poznatkov v oblasti starostlivosti, podpory a pomoci občanom s mentálnym postihnutím a ich rodinám, ponúka príležitosti na výmenu skúseností, názorov a príkladov dobrej praxe s inými členskými organizáciami.

AKTIVITY

KONFERENCIE, NÁVŠTEVY, SPOLUPRÁCA NA PROJEKTOCH

47

Wýročná správa ZPMP v SR za rok 2019

WORKSHOP O INKLUZÍVOM VZDELÁVANÍ, BRUSEL

Už začiatkom roka 2018 nás oslovila strešná organizácia Inclusion Europe so sídlom v Bruseli s prosbou o spoluprácu na medzinárodnom projekte *Podpora implementácie komentára k článku 24 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím*. V rámci tohto projektu sa v marci 2019 zúčastnili na medzinárodnom workshope v Bruseli *Mgr. Marián Horanič* a *PaedDr. Erik Žovinec, PhD.* Na workshope sa okrem našich zástupcov zúčastnili viacerí odborníci na inkluzívne vzdelávanie z Belgicka, Česka, Holandska, Rakúska, Španielska a Francúzska.

Vzhľadom na to, že celý projekt je zameraný na podporu inkluzívneho vzdelávania, aj workshop sa venoval tejto téme. Cieľom stretnutia bolo zosumarizovať argumenty odporcov inkluzívneho vzdelávania a následne pripraviť protiargumenty, ktoré dokážu presvedčiť o tom, že práve inkluzívne vzdelávanie je výhodné pre všetkých žiakov, nielen pre tých s mentálnym postihnutím.

Získané argumenty budú tvoriť základ k hlavnému výstupu projektu. Tým bude sumár dobrej praxe v inkluzívnom vzdelávaní a argumentov, ktoré hovoria v jeho prospech. Vytvorený materiál bude slúžiť odborníkom, ale aj rodičom pri presadzovaní inkluzívneho vzdelávania a pri komunikácii so zriaďovateľmi škôl. Keďže inkluzívne vzdelávanie je v podmienkach Slovenska stále spojené s mnohými otázkami, veríme, že materiál pomôže každému, koho zaujíma, zorientovať sa v základných charakteristikách tohto vzdelávacieho modelu a zároveň sa dozvedieť o jeho výhodách.

KONFERENCIA A VALNÉ ZHROMAŽDENIE EURÓPSKEHO FÓRA ZDRAVOTNÉHO POSTIHNUTIA, BRUSEL

V dňoch 31. 5.–2. 6. organizovalo v Bruseli Európske fórum zdravotného postihnutia konferenciu spojenú so zasadnutím valného zhromaždenia. Konferencia niesla názov *Smart Travel – Partnership and technology making European travel more accessible* (Chytré cestovanie – partnerstvá a technológie zlepšujúce dostupnosť európskeho cestovania).

Prednášky na konferencii prezentovali inšpiratívne nápady o tom, ako zapojiť ľudí so zdravotným postihnutím do oblasti plánovania dopravy (komunikácia s poskytovateľmi dopravy, školenia pracovníkov v oblasti dopravy...), ale aj ako využívať moderné technológie, ktoré môžu zjednodušiť cestovanie ľuďom so zdravotným postihnutím (napr. využívanie mobilných aplikácií). Valné zhromaždenie sa nieslo v znamení prezentovania doterajších výsledkov, ako i voľby nových členov predstavenstva. Za organizáciu ZPMP v SR sa tejto udalosti zúčastnila PhDr. Iveta Mišová.

NEWSLETTER

Newsletter **e-Include**, vydávaný Inclusion Europe, nás informoval o aktuálnostiach z rôznych európskych krajín. Sledovali sme trendy, správy, zaujímavé zahraničné projekty z oblasti podpory ľudí s mentálnym postihnutím. Newsletter **Europe for Us**, ktorý vydáva *Európska platforma sebaobhajcov* (EPSA), zastrešovaná organizáciou Inclusion Europe, bol prameňom informácií v easy-to-read jazyku, predovšetkým čitateľom s mentálnym postihnutím.

Spolupráca so zahraničím má pre naše združenie nesporné výhody, je predovšetkým zdrojom informácií a inšpirácie. Máme možnosť spoznávať rôzne modely fungovania v iných štátoch a prenášať poznatky do podmienok v našej krajine. Skúmame, aké rôzne nástroje sa používajú na podporu našej cieľovej skupiny. Rovnako však iným krajinám ukážeme, aké pokroky sa podarilo dosiahnuť u nás, čo funguje, v čom sa môžu inšpirovať oni od nás. Tieto interakcie medzi rôznymi organizáciami z celého sveta sú jednoznačným prínosom pre všetkých zúčastnených.

Na členský príspevok v Inclusion Europe a Inclusion International prispelo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

CENA NADÁCIE ORANGE 2019

Nadácia Orange v roku 2019 oslávila 20. výročie svojho pôsobenia na Slovensku. Po celý čas s dôverou podporuje mimovládne neziskové organizácie a aktívnych ľudí odhodlaných prinášať pozitívnu zmenu a meniť prostredie našej krajiny k lepšiemu. Pri príležitosti 10. výročia ocenenia Nadácia Orange v spolupráci s Nominačným výborom ocenila 10 výnimočných mimovládnych neziskových organizácií, ktoré významne prispeli k pozitívnej zmene na Slovensku. Nominačný výbor bol tvorený zástupcami a zástupkyňami doterajších laureátov a osobností Ceny Nadácie Orange.

Všetci laureáti boli ocenení za odvahu, líderstvo, inovatívny prístup k riešeniu dôležitých otázok, dlhodobý spoločenský prínos, zviditeľňovanie náročných tém a scitlivosť verejnosti voči nim.

ZPMP v SR ocenenie získalo za dlhodobú aktívnu a vysoko profesionálnu prácu v oblasti poskytovania sociálnych služieb; za inovatívny prínos v procese zamestnávania ľudí s mentálnym postihnutím a ich prípravy na otvorený trh práce a v zapájaní tejto cieľovej skupiny do bežného života s dôrazom na ich sebaobhajovanie. S pokorou a vďakou sme prijali ocenenie, ktoré je ocenením pre stovky zapálených ľudí, rodičov, profesionálov, dobrovoľníkov, ktorí od roku 1980 pomáhajú ľuďom s mentálnym postihnutím a ich rodinám na ceste ich životom.

Nadácia orange

Ďakujeme za spoluprácu v roku 2019 členským organizáciám ZPMP v SR, teší nás, keď sa nám spoločným úsilím darí presadzovať dôležité zmeny. Ďakujeme všetkým kolegyniam, kolegom, spolupracovníkom, partnerom, donorom, dobrovoľníkom... **Veľká vďaka všetkým za finančnú, materiálnu a ľudskú pomoc.**

Jednotlivci: Baláž Milan, Baláž Gyuránová Mária, Balogh Hedvig, Baloghová Ružena, Balogová Andrea, Balogová Veronika, Baričák Hírax Pavel, Bartalošová Katarína, Bartáková Jana, Blažeková Dagmar, Bokorová Zuzana, Brnková Katarína, Budinská Martina, Bukovská Adriana, Cangár Miroslav, Cangárová Lucia, Cséfalvay Agnes, Csontosová Mária, Čema Martin, Danková Andrea, Demeter Martin, Dömötörövá Milena, Ďurechová Silvia, Fabian Dušan, Farkas Veronika, Gajan David, Garaj Jozef, Garajová Jarjabková Patrícia, Gavalcová Alžbeta, Gindlová Barbara, Gyurász Ilda, Hajduková Michaela, Hampl Ivan, Harachová Tatiana, Haydu Karin, Hlavenková Iveta, Hollá Laura, Hrivniaková Magdaléna, Hrubá Eva, Chmelová Zuzana, Jarolínová Martina, Jurkovič Michal, Kalmár Beáta, Kopalová Elena, Krajčovič Ladislav, Kravjar Marek, Krihová Darina, Kručková Zuzana, Kruzslík Eduard, Kudlík Marián, Kuhnová Daniela, Kulha Vladimír, Kuzmová Katarína, Kvokačka Lukáš, Labát Tomáš, Langová Jana, Látka Vladimír, Lowinski Jana, Maceková Gabriela, Macurová Zuzana, Maková Ivana, Malec Tomáš, Markechová Soňa, Matiaško Maroš, Melkovičová Simona, Mišo Miroslav, Mišo Miroslav Jr., Neslušánová Katarína, Novák Vladimír, Nováková Stefi, Nováková Nina, Ollé Miroslava, Onděčková Rebeka, Ondrejčáková Skarlet, Orlovský Ján, Papánková Magda, Petr František, Peterecová Katarína, Plavuchová Antalová Lenka, Polačková Zuzana, Polák Forgács Ildikó, Pudišová Martina, Rachelová Tereza, Reháková Anna, Remžíková Lucia, Rendoš Miroslav, Roth Ján, Sobotová Lenka, Šalát Juraj, Šimášková Natália, Šranková Andrea, Števková Eva, Šulovská Monika, Šustrová Mária, Šušková Tatiana, Tomaško Mária, Vaškanin Igor, Veselý Vladimír, Vyberalová Ľubica, Záhorcová Viera, Žitňanská Jana a ešte mnohí anonylní milí ľudia.

50

51

Donori, spolupracujúci partneri, inštitúcie a firmy:

4 sports media, s. r. o., Agentúra podporovaného zamestnávania Bratislava, Asociácia včasnej intervencie, Aupark – UnibailRodamcoGroup, Avon Cosmetics, s. r. o., Baobab, o. z., Bilanc Audit Slovakia, s. r. o., Bratislavské dobrovoľnícke centrum, Bratislavský samosprávny kraj, Campana Batucada, Centrum pre filantropiu, n. o., Centrum včasnej intervencie Bratislava, Cobra Sound, CORTEVA agriscience, Dakujeme.sk, Dedoles, Dobrovoľný hasičský zbor Bratislava, Eset, s. r. o., Exo Technologies, s. r. o., FUNKIEZ, Galéria Limes, HladoHlas Group, s. r. o., Igor Holka – umelecká agentúra Unisono, I can Academy, Inclusion Europe, Inclusion International, KL Team, s. r. o., Lampyris, Lenka Janeková – LARA BAGS, L.K. Permanent, spol. s r. o., Ludialudom.sk, Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy, McDonald's Bratislava, Mestská časť Bratislava-Petržalka, Mgr. Art. Boris Németh, M-H-J Prenájom & Predaj, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Nadácia Orange, Nadácia otvorenej spoločnosti, Nadácia pre deti Slovenska, Nadácia Slovenskej sporiteľne, Nadácia Veolia, Nadácie Velux, Napas, s. r. o., Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR, Organizácia muskulárnych dystrofikov v SR, Oriflame, OZ Socioforum, Polygrafické centrum, s. r. o., Prima, n. o., Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, Redigovanie, s. r. o., Saleziáni don Bosca na Slovensku, SHELL Slovakia, s. r. o., SIA – Security Industry Authority, s. r. o., Slovak Spectator – The Rock, s. r. o., Slovenská sporiteľňa, a. s., Spoločnosť Downovho syndrómu, Tanečný klub Danube, Tise – Grupa Banku Credit Cooperatif, Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Úrad splnomocnenca pre rozvoj občianskej spoločnosti, Vstúpte, n. o., Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím, Websupport, s. r. o., Wienerberger, s. r. o., Yves Rocher, Základná umelecká škola v Komárne.

SPRÁVA REVÍZNEJ KOMISIE K HOSPODÁRENIU ZPMP V SR ZA ROK 2019

Kontrolu vykonala Revízná komisia ZPMP v SR v zložení: Ing. Iveta Hlavenková, Mária Csontosová, Mgr. Ladislav Krajčovič, za ZPMP v SR: PhDr. Mišová Iveta, riaditeľka RC ZPMP v SR, Katarína Bokorová, administratívna pracovníčka.

ZAMERANIE KONTROLY:

1. Kontrola plnenia záverov revíznej komisie uvedených v Správe revíznej komisie ZPMP v SR za rok 2018
2. Kontrola plnenia odporúčaní kontrolných orgánov štátnej správy
3. Kontrola správy majetku a inventarizácie
4. Stanovisko k uzávierke, k výkazu ziskov a strát, k súvahe, daňovému priznaniu za rok 2019 a nadväznosť na plán a rozpočet na rok 2020
5. Kontrola zúčtovania a využitia poskytnutých finančných prostriedkov
6. Informácia o činnosti revíznej komisie
7. Závery a odporúčania revíznej komisie

1. KONTROLA PLNENIA ZÁVEROV REVÍZNEJ KOMISIE UVEDENÝCH V SPRÁVE REVÍZNEJ KOMISIE ZPMP V SR ZA ROK 2018

V správe revíznej komisie za rok 2018 neboli uvedené žiadne pripomienky.

2. KONTROLA PLNENIA ODPORÚČANÍ KONTROLNÝCH ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY

V roku 2019 nebola vykonaná žiadna kontrola zo strany orgánov štátnej správy.

3. KONTROLA SPRÁVY MAJETKU A INVENTARIZÁCIE

Inventarizácia majetku, záväzkov a vlastného imania bola prevedená v súlade so zákonom o účtovníctve a vnútorným predpisom organizácie.

Ku dňu účtovnej závierky 31. 12. 2019 bola vykonaná inventúra majetku, pokladne a cenín. Bola vykonaná tiež dokladová inventúra účtov hlavnej knihy – banka, odberatelia (odberateľské faktúry), účet nákladov budúcich období, účet príjmov budúcich období, účet dodávateľia (dodávateľské faktúry) a účty daní a rezerv. K inventarizácii sú riadne vypracované a zodpovednými osobami podpísané inventúrne súpisy a súhrnné záznamy. Medzi účtovným a skutočným stavom neboli zistené žiadne rozdiely.

52

53

Wyroczna sprawa ZPMP v SR za rok 2019

4. STANOVISKO K UZÁVIERKE, K VÝKAZU ZISKOV A STRÁT, K SÚVAHE, DAŇOVÉMU PRIZNANIU ZA ROK 2019 A NADVÄZNOŠŤ NA PLÁN A ROZPOČET NA ROK 2020

Daňové priznanie k dani z príjmov právnickej osoby za rok 2019 a účtovná závierka k 31. 12. 2019 budú podané v súlade so zákonom o dani z príjmov do 30. 6. 2020.

Hlavná kniha, účtovný denník a ostatné účtovné knihy za rok 2019 boli vedené a preukázateľné podľa zásad zákona o účtovníctve a postupov účtovania. Účtovná závierka a potrebné správy sa riadne zverejňujú. Účtovné doklady sa archivujú v predpísanom rozsahu.

Účtovníctvo ZPMP v SR za rok 2019 bolo vedené firmou KL Team, s. r. o., Malacky na základe Zmluvy o poskytovaní účtovných služieb.

Revízná komisia výberovým spôsobom skontrolovala účtovnú evidenciu a oprávnenosť účtovných operácií na účtoch vedených ZPMP v SR.

Účtuje sa podľa nákladových stredísk. Účtovné doklady – vydané a prijaté faktúry a interné doklady sú opatrené účtovným predpisom a faktúry tiež dokladom o úhrade. Ak je treba, sú priložené súhrnné správy a prezenčné listiny.

Revízná komisia prekontrolovala všetky pokladničné doklady za rok 2019 – príjmové a výdavkové doklady č. 1 – 772. Tieto obsahujú všetky náležitosti a podpisy zodpovedných osôb. Cestovné príkazy k pracovným cestám sú prehľadne usporiadané a založené a tiež obsahujú všetky potrebné náležitosti.

Účtovné operácie boli vykonávané v súlade s platnými zákonmi a predpismi a tiež v súlade s platnými rozhodnutiami predsedníctva a boli v zhode s rozpočtom.

5. KONTROLA ZÚČTOVANIA A VYUŽITIA POSKYTNUTÝCH FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV

Revízná komisia ZPMP v SR vykonala kontroly poskytnutia finančných prostriedkov týchto vybraných vyúčtovaných projektov a finančných príspevkov:

- príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby (FPP); Príspevok na prevádzku špecializovaného sociálneho poradenstva (FPP), príspevok na rehabilitačné stredisko BIVIO – spolufinancované Bratislavským samosprávnym krajom a Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR,
- projekt „To sme my – časopis ľudí s mentálnym postihnutím a ich priateľov 2019“, finančná podpora z Ministerstva kultúry SR,
- projekt „Výtvarný salón ZPMP 2019“ – finančná podpora z Ministerstva kultúry SR,

- projekt „Sebaobhajovanie – šanca pre ľudí s mentálnym postihnutím III“ – s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR,
- projekt „Seminár spoločenského tanca“ – finančná podpora Ministerstva kultúry,
- Centrum BIVIO – finančná podpora z Nadácií Velux, Nadácia Orange, Bratislavský samosprávny kraj, Nadácia EPH, Nadácia Slovenskej sporiteľne, Mestská časť Bratislava-Rača
- projekt „Časopis Informácie ZPMP v SR“ – finančná podpora z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR,
- projekt „Rekondično-integračný vzdelávací pobyt ZPMP v SR 2019“ – s podporou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR – 3. 8. – 9. 8. 2019 na Duchonke, penzión Jazmín,
- projekt zahraničnej spolupráce a členský príspevok v Inclusion Europe a Inclusion International za r. 2019, s podporou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Revízna komisia ZPMP v SR vo vyúčtovaných projektoch nezistila žiadne nedostatky.

6. INFORMÁCIA O ČINNOSTI REVÍZNEJ KOMISIE

Revízna komisia ZPMP v SR v tomto zložení bola zvolená na Valnom zhromaždení ZPMP v SR dňa 29. 9. 2017.

V roku 2019 revízna komisia zasadala 25. 4. 2019 pri vykonaní revízie za rok 2018. Členovia revíznej komisie boli pravidelne prizývaní na zasadnutia Predsedníctva ZPMP v SR.

7. ZÁVERY A ODPORÚČANIA REVÍZNEJ KOMISIE

Revízna komisia skonštatovala, že ZPMP v SR pôsobí v súlade so svojimi stanovami a platnou legislatívou SR, preto odporúča najbližšiemu Valnému zhromaždeniu ZPMP v SR schváliť Správu revíznej komisie k účtovnej uzávierke a hospodáreniu ZPMP v SR za rok 2019.

Za revíziu komisiu:

Hlavenková Iveta
Csontosová Mária
Krajčovič Ladislav

Za ZPMP v SR:

Mišová Iveta, riaditeľka RC ZPMP v SR

V Bratislave dňa 5. 6. 2020

54

SPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDÍTORA

Pre členov, predsedníctvo a riaditeľa občianskeho združenia ZPMP v SR

I. Správa z auditu účtovnej zvierky

Názor

Uskutočnili sme audit účtovnej zvierky občianskeho združenia Zdrúženie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike (IČO 00 683 191), Alstrova 153, 831 06 Bratislava („Zdrúženie“), ktorá obsahuje súvahu k 31. decembru 2019, výkaz ziskov a strát za rok končiaci sa k uvedenému dátumu, a poznámky, ktoré obsahujú súhrn významných účtovných zásad a účtovných metód.

Podľa nášho názoru, priložená účtovná zvierka poskytuje pravdivý a verný obraz finančnej situácie Zdrúženia k 31. decembru 2019 a výsledku jeho hospodárenia za rok končiaci sa k uvedenému dátumu podľa zákona č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“).

Základ pre názor

Audit sme vykonali podľa medzinárodných auditorských štandardov (International Standards on Auditing, ISA). Naša zodpovednosť podľa týchto štandardov je uvedená v odseku *Zodpovednosť audítora za audit účtovnej zvierky*. Od Zdrúženia sme nezávislí podľa ustanovení zákona č. 423/2015 o štatutárnom audite a o zmene a doplnení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štatutárnom audite“) týkajúcich sa etiky, vrátane Etického kódexu audítora, relevantných pre náš audit účtovnej zvierky a splnili sme aj ostatné požiadavky týchto ustanovení týkajúcich sa etiky. Sme presvedčení, že auditorské dôkazy, ktoré sme získali, poskytujú dostatočný a vhodný základ pre náš názor.

Zdôraznenie skutočnosti

Upozorňujeme na určitú neistotu v dôsledku vznikajúcej situácie, ktorá bola vyvolaná vírusom COVID19 (Coronavirus). Predsedníctvo Zdrúženia zvážilo všetky potenciálne dopady COVID19 na podnikateľskú aktivitu a dospelo k záveru, že môžu mať vplyv na schopnosť pokračovať nepretržite v činnosti a fungovať ako zdravý subjekt. V súvislosti s touto skutočnosťou náš názor nie je modifikovaný.

Zodpovednosť štatutárneho orgánu a osôb poverených spravovaním¹ za účtovnú zvierku

Štatutárny orgán je zodpovedný za zostavenie tejto účtovnej zvierky tak, aby poskytovala pravdivý a verný obraz podľa zákona o účtovníctve a za tie interné kontroly, ktoré považuje za potrebné na zostavenie účtovnej zvierky, ktoré neobsahuje významné nesprávosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby.

¹ Pýkať sa osoby zodpovedné za dohľad nad procesom finančného výkazníctva Zdrúženia líšia od osôb zodpovedných za zostavenie ÚZ (teda vlastníci spoločnosti sú iní ako štatutárny orgán a management).

Pri zostavovaní účtovnej zvierky je štatutárny orgán zodpovedný za zhodnotenie schopnosti Zdrúženia nepretržite pokračovať vo svojej činnosti, za opísanie skutočností týkajúcich sa nepretržitého pokračovania v činnosti, ak je to potrebné, a za použitie predpokladu nepretržitého pokračovania v činnosti v účtovníctve, ibaže by mal v úmysle Zdrúženie zlikvidovať alebo ukončiť jej činnosť, alebo by nemal inú realistickú možnosť než tak urobiť.

Osoby poverené spravovaním sú zodpovedné za dohľad nad procesom finančného výkazníctva Zdrúženia.

Zodpovednosť audítora² za audit účtovnej zvierky

Nášou zodpovednosťou je získať primerané uistenie, či účtovná zvierka ako celok neobsahuje významné nesprávosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby, a vydať správu audítora, vrátane názoru. Primerané uistenie je uistenie vysokého stupňa, ale nie je zárukou toho, že audit vykonaný podľa medzinárodných auditorských štandardov vždy odhalí významné nesprávosti, ak také existujú. Nesprávosti môžu vzniknúť v dôsledku podvodu alebo chyby a za významné sa považujú vtedy, ak by sa dalo odôvodnene očakávať, že jednotlivé alebo v súhrne by mohli ovplyvniť ekonomické rozhodnutia používateľov, uskutočnené na základe tejto účtovnej zvierky.

V rámci auditu uskutočneného podľa medzinárodných auditorských štandardov, počas celého auditu uplatňujeme odborný úsudok a zachováваме profesionálny skepticizmus. Okrem toho:

- Identifikujeme a posudzujeme riziká významnej nesprávosti účtovnej zvierky, či už v dôsledku podvodu alebo chyby, navrhujeme a uskutočňujeme auditorské postupy reagujúce na tieto riziká a získavame auditorské dôkazy, ktoré sú dostatočné a vhodné na poskytnutie základu pre náš názor. Riziko neodhalenia významnej nesprávosti v dôsledku podvodu je vyššie ako toto riziko v dôsledku chyby, pretože podvod môže zahŕňať tajné dohody, falšovanie, úmyselné vynechanie, nepravdivé vyhlásenie alebo obídanie internej kontroly.
- Oboznamujeme sa s internými kontrolami relevantnými pre audit, aby sme mohli navrhnúť auditorské postupy vhodné za daných okolností, ale nie za účelom vyjadrenia názoru na efektívnosť interných kontrol Zdrúženia.
- Hodnotíme vhodnosť použitých účtovných zásad a účtovných metód a primeranosť účtovných odhadov a uvedenie s nimi súvisiacich informácií, uskutočnené štatutárnym orgánom.
- Robíme záver o tom, či štatutárny orgán vhodne v účtovníctve používa predpoklad nepretržitého pokračovania v činnosti a na základe získaných auditorských dôkazov záver o tom, či existuje významná neistota v súvislosti s udalosťami alebo okolnosťami, ktoré by mohli významne spochybniť schopnosť Zdrúženia nepretržite pokračovať v činnosti. Ak dospějeme k záveru, že významná neistota existuje, sme povinní upozorniť v našej správe audítora na súvisiace informácie uvedené v účtovnej zvierke alebo, ak sú tieto informácie nedostatočné, modifikovať náš názor. Naše závery vychádzajú z auditorských dôkazov získaných do dátumu vydania našej správy audítora. Budúce udalosti alebo okolnosti však môžu spôsobiť, že Zdrúženie prestane pokračovať v nepretržitej činnosti.
- Hodnotíme celkovú prezentáciu, štruktúru a obsah účtovnej zvierky vrátane informácií v nej uvedených, ako aj to, či účtovná zvierka zachytáva uskutočnené transakcie a udalosti spôsobom, ktorý vedie k ich vernému zobrazeniu.

S osobami poverenými spravovaním komunikujeme okrem iného o plánovanom rozsahu a harmonograme auditu a o významných zisteniach auditu, vrátane všetkých významných nedostatkov internej kontroly, ktoré počas nášho auditu zistíme.

² Pod pojmom „auditor“ sa rozumie „štatutárny audítor“ alebo „auditorská spoločnosť“ definovaný v § 2, ods. 2 a 3 zákona o štatutárnom audite.

II. Správa k ďalším požiadavkám zákonov a iných právnych predpisov

Správa k informáciám, ktoré sa uvádzajú vo výročnej správe

Statutárny orgán je zodpovedný za informácie uvedené vo výročnej správe, zostavenej podľa požiadaviek zákona o účtovníctve. Náš vyššie uvedený názor na účtovnú závierku sa nevzťahuje na iné informácie vo výročnej správe.

V súvislosti s auditom účtovnej závierky je našou zodpovednosťou oboznámiť sa s informáciami uvedenými vo výročnej správe a posúdiť, či tieto informácie nie sú vo významnom nesúlade s auditovanou účtovnou závierkou alebo našimi poznatkami, ktoré sme získali počas auditu účtovnej závierky, alebo sa inak zdajú byť významne nesprávne.

Posúdili sme, či výročná správa Zdrúženia obsahuje informácie, ktorých uvedenie vyžaduje zákon o účtovníctve.

Na základe prác vykonaných počas auditu účtovnej závierky, podľa nášho názoru:

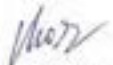
- informácie uvedené vo výročnej správe zostavenej za rok 2019 sú v súlade s účtovnou závierkou za daný rok,
- výročná správa obsahuje informácie podľa zákona o účtovníctve.

Okrem toho, na základe našich poznatkov o účtovnej jednotke a situácii v nej, ktoré sme získali počas auditu účtovnej závierky, sme povinní uviesť, či sme zistili významné nesprávnosti vo výročnej správe, ktorú sme obdržali pred dátumom vydania tejto správy audítora.¹ V tejto súvislosti neexistujú zistenia, ktoré by sme mali uviesť.

Bratislava, 29. júna 2020

BILANC AUDÍT SLOVAKIA s.r.o.
Stará Vajnorská 6
832 62 Bratislava
OR, vložka č. 7216/B
Licencia SKAU 55

Ing. Vladimír Matyó
Zodpovedný audítor
Licencia SKAU 262

¹ V prípade významných nesprávností vo výročnej správe uvedie audítor aj charakter každej takejto nesprávnosti.

UZNAJ
ÚČ NÚJ

ÚČTOVNÁ ZÁVIERKA

neziskovej účtovnej jednotky
v sústave podvojného účtovníctva

zostavená k 31.12.2019

(v eurách zaokrúhlené na dve desiatinné miesta)

Daňové identifikačné číslo	Účtovná závierka	Za obdobie	Mesiac	rok
20202804621	☒ - riadna ☒ - zostavená	od 1	1	2019
IČO	☐ - mimoriadna ☐ - schválená	do 12	12	2019
00683191				
ŠID	Kód SK NACE	Bezprostredne predch. obdobie	od 1	2018
	9499.2	do 12	12	2018

Priložené súčasti účtovnej závierky

- Súvaha (Úč NÚJ 1-01)
- Poznámky (Úč NÚJ 3-01)
- Výkaz ziskov a strát (Úč NÚJ 2-01)

Ochodné meno alebo názov účtovnej jednotky

Zdrúženie na pomoc ľudom s mentálnym postihnutím v SR

Sídlo účtovnej jednotky

Ulica a číslo

Aistrova 153

PSČ

Názov obce

83106 Bratislava

Smerné číslo telefónu

Číslo telefónu

Číslo faxu

0905408981

E-mailová adresa

v.redenkovicova@azet.sk

Zastavená dňa 30.06.2020	Podpisový záznam osoby zodpovednej za vedúce účtovníctva	Podpisový záznam osoby zodpovednej za zostavenie účtovnej závierky	Podpisový záznam: Statutárneho orgánu alebo člena Statutárneho orgánu účtovnej jednotky
Schválená dňa			

Základy daňového úradu

Mesto pre evidenčné číslo

Odlišnosť prerozdanej pečiatky daňového úradu

Strana účtu	č.ú.	Běžné účtovné období			Roční celkové
		Brutto	Korekce	Netto	Netto
a	b	1	2	3	4
A. NEDBEŽNÝ MAJETOK SPOLU	1 001+008+021	1 889 568,18	134 564,98	1 755 003,20	1 857 326,89
1. Dlouhodobý nehmotný majetek	1 001 až 008				
Nehmotné výsledky z vývoje a obdobný benefit (010-072-081A2)	001				
Dotace (010-073-081A2)	002				
Ostatné práva (014-074-081A2)	003				
Ostatný dlouhodobý nehmotný majetek (019-075-078-081A2)	004				
Odstavení dlouhodobého nehmotného majetku (041-082)	005				
Poskytnuté prořadky na dlouhodobý nehmotný majetek (061-085A2)	006				
2. Dlouhodobý hmotný majetek	1 010 až 020	1 889 568,18	134 564,98	1 755 003,20	1 857 326,89
Pozemky (021)	010				
Stavební díla a dílky (020)	011				
Stavby (021-081-090A2)	012	1 699 175,10	53 089,10	1 646 086,00	1 688 568,50
Samostatná hmotná věc a soubor hmotných věcí (022-082-092A2)	013	84 261,49	21 897,57	62 363,92	79 863,10
opravné prostředky (023-083-090A2)	014	9 800,00	3 675,00	6 125,00	8 572,00
Podstatné částky svých pozic (025-085-090A2)	015	20 000,00	2 120,00	18 380,00	20 073,00
Základní sítě a sítě zařízení (026-086-092A2)	016				
Ostatný dlouhodobý hmotný majetek (028-088-090A2)	017				
Ostatný dlouhodobý hmotný majetek (029-089-092A2)	018	75 627,59	53 758,21	22 069,38	60 236,29
Odstavení dlouhodobého hmotného majetku (042-094)	019				
Poskytnuté prořadky na dlouhodobý hmotný majetek (062-095A2)	020				
3. Dlouhodobý finanční majetek	1 030 až 039				
Podílové cenné papíry s vědomím o obchodních společnostech a přidělné společnosti (031-036 A2)	030				
Podílové cenné papíry s vědomím o obchodních společnostech a přidělné společnosti (032-036 A2)	031				
Úhrnové cenné papíry s vědomím o společnostech (033-036A2)	032				
Podíly podniků v skupině a ostatní podíly (034-037-090A2)	033				
Ostatný dlouhodobý finanční majetek (038-039A2)	034				
Odstavení dlouhodobých finančních investic (043-094A2)	035				
Poskytnuté prořadky na dlouhodobý finanční majetek (053-036 A2)	036				

Strana účtu	č.ú.	3 108			Roční celkové
		Brutto	Korekce	Netto	Netto
a	b	1	2	3	4
B. OBEBŽNÝ MAJETOK SPOLU	1 030+037+040+051	114 840,11		114 040,11	52 038,82
1. Závazky	1 031 až 036	3 108,76		3 108,76	1 781,34
Rezerva (112+118-151)	031				
Nežádoucí výsledek a položkový výsledek (121+122)-(182+183)	032				
Výnosy (123-184)	033				
Úvraty (124-185)	034				
Tovar (130+136-190)	035	3 108,76		3 108,76	1 781,34
Poskytnuté provizorní prořadky na závazky (134-201A2)	036				
2. Dlouhodobé pohledávky	1 038 až 041				
Pohledávky z obchodního styku (211 A2 až 214 A2) - 281 A2	038				
Ostatné pohledávky (215 A2 - 281A2)	039				
Pohledávky vůči účastníkům zrušených (288A2 - 281A2)	040				
Ne pohledávky (235A2-073A2-073A2-073A2-281A2)	041				
3. Krátkodobé pohledávky	042 až 050	82 942,52		82 942,52	12 982,04
Pohledávky z obchodního styku (211A2 až 215A2)-(281A2)	042	806,28		806,28	3 066,45
Ostatné pohledávky (215 A2 - 281 A2)	043	1 206,24		1 206,24	
Účastníkovi se společnou podnikovou a podnikovou účastí (281)	044				
Dlouhodobé pohledávky (241 až 245)	045				3 042,26
Pohledávky z dlouhodobých finančních vztahů s finanční společností a rozpočtovými územními samosprávnými (246 - 248)	046	90 000,00		90 000,00	5 503,35
Pohledávky vůči účastníkům zrušených (288A2-281A2)	047				
Opisovací účet při zrušení (286-281A2)	048				
Ne pohledávky (235A2-073A2-073A2-073A2)-281A2)	049				
4. Finanční sítě	1 052 až 056	18 868,83		18 868,83	37 285,42
Finanční sítě (211-011)	050	3 661,00		3 661,00	3 570,38
Bankovní sítě (221-081)	051	15 217,83		15 217,83	33 918,44
Bankovní účty a účty v zahraničí (221A2) - 281A2)	052				
Dlouhodobý finanční majetek (231 + 253 + 256 + 257) - 281A2)	053				
Odstavení krátkodobého finančního majetku (258 - 281A2)	054				
C. ČASOVÉ ROZLIŠENÍ SPOLU	1 058 a + 1 059	1 579,46		1 579,46	2 265,34
1. Nepřevzaté budoucí závazky	(381)	1 579,46		1 579,46	2 200,36
Příjmy budoucích období (380)	055				
MAJETOK SPOLU	1 001 + 1 028 + 1 037	2 005 187,75	134 564,98	1 870 622,77	1 911 771,87

Strana post	S.A.	Účtová skupina	Bespováňová pohľadávka	
			Účtová skupina	Účtová skupina
A	B	C	D	E
A. VLASTNÉ ZORGU BRITIA MAJETKU SPOLU	± 902 + ± 908 + ± 912 + ± 913	90	290 293,48	119 762,21
Imanie a pohľadná fondy	(± 902) ± 907	90	31 719,75	31 719,75
Čistodiel imania	(913)	90		
Pohľadná fondy hodnotené podľa osobitného predpisu	(912)	90	31 719,75	31 719,75
1. Fondy neoprávnené	(913)	90		
Čistodielové účty z presadenia majetku z úctoviny	(914)	90		
Čistodielové účty z presadenia kapitálových úctovín	(915)	90		
Fondy hodnotené za zátku	(± 909) ± 911	90		
Rezervný fond	(921)	90		
Fondy hodnotené za zátku	(± 920)	90		
2. Ostatné fondy	(921)	91		
3. Navyšepridaný výdelek hospodárenia minulých rokov	(9 - 426)	91	151 482,06	22 979,24
Výdelek hospodárenia za účtovné obdobie	(± 960 - ± 962 + ± 968 + ± 972 + ± 974 + ± 984)	91	130 491,15	174 461,30
B. CUDZIE ZORGU SPOLU	± 915 + ± 919 + ± 987 + ± 997	914	941 955,40	373 811,23
1. Rezervy	(± 979) ± 978	914	6 969,50	5 130,71
Rezervy zálohové	(981A)	914		
Ostatné rezervy	(981B)	914		
Skupinové rezervy	(323 + 410A) + 410B)	914	6 969,50	5 130,71
Stručobdelné záležitosti	(± 980) ± 986	914	2 199,47	82 634,21
Záležitosti zo spoločného fondu	(972)	914	2 199,47	1 046,53
Výdelek z drobnosti	(973)	914		
Záležitosti z nájomu	(974 A)	914		
Stručobdelné príjmy z prechodu	(975)	914		
Stručobdelné navyšepridané dodatky	(976)	914		
2. Ostatné záležitosti na úhradu	(973)	914		
Ostatné struchobdelné záležitosti	(373 A) + 479 A)	914		81 571,98
Skupinové záležitosti	(± 988) ± 994	914	129 906,43	25 953,85
Záležitosti z účtovného styku	(301) ± 320) okrem 320)	914	96 982,61	3 480,42
Záležitosti voči zamestnancom	(330) - 333)	914	18 192,54	13 073,50
Zúčtovanie so sociálnymi poisťovňami a zdravotnými poisťovňami	(336)	914	11 096,93	7 808,11
Čerpané záležitosti	(340) ± 340)	914	3 576,85	1 613,82
Záležitosti z účtovného finančného vzťahu s bankami, spojiťmi a ostatnými ústrednými ústavmi	(348) - 348)	914		
Záležitosti z účtovného finančného vzťahu s ostatnými ústrednými ústavmi	347	914		
Záležitosti voči úradníckym zariadeniam	(360)	914		
Spoločný účet pri zúčtovaní	(390)	914		
3. Ostatné záležitosti	(379 + 379 A) + 479 A)	914	111,42	
Bankové výpomoci a pôžičky	(± 994) ± 999	914	402 971,95	239 960,38
Stručobdelné bankové úvery	(991A)	914	300 736,30	200 013,18
Bankné bankové úvery	(331 + 332 + 891A)	914	102 115,95	99 889,20
4. Príjmy z účtovného finančného vzťahu	(± 941 + 946)	914		
C. ČASOVÉ ZORGU SPOLU	(± 982) ± 983	914	1 578 926,83	1 857 822,76
1. Výdelek z účtovného obdobia	(982)	914		
Výnosy bankových účtov	(984)	914	1 578 926,83	1 857 822,76
VLASTNÉ ZORGU A CUDZIE ZORGU SPOLU	(± 901 + ± 974 + ± 991)	914	1 870 422,77	1 978 774,87

Číslo účtu	Názov účtu	Číslo účtu	Činnosť			Bespováňová pohľadávka účtovné obdobie
			Hodnota začiatkom	Záverom	Spolu	
301	Spotrebitelné materiály	90	21 651,80	11 485,43	33 138,43	29 518,80
302	Spotrebitelné energie	90	9 671,19	20 972,38	30 649,57	8 890,34
304	Prázdny ložar	90	-	71 046,46	71 046,46	13 869,21
311	Opotrebovanie	90	-	2 832,87	2 832,87	325,43
312	Časové	90	-	-	-	749,81
313	Náklady na reprezentáciu	90	101,00	-	101,00	2 283,14
318	Ostatné služby	90	72 054,85	24 872,90	96 927,75	89 447,32
321	Mzdové náklady	90	239 289,32	97 841,21	338 130,53	139 947,47
324	Zálohové sociálne poistenie a zdravotné poistenie	90	74 688,83	33 481,26	108 170,09	47 747,88
325	Ostatné sociálne poistenie	91				
327	Zálohové sociálne náklady	91	8 263,10	-	8 263,10	1 546,77
328	Ostatné sociálne náklady	91	143,70	-	143,70	235,83
331	Daň z motorových vozidiel	91	357,80	-	357,80	162,10
332	Daň z nehnuteľností	91	3 808,12	-	3 808,12	2 824,82
336	Ostatné dane a poplatky	91	481,96	291,12	783,08	169,86
341	Znížené pohľadky a peniaze	91				
342	Ostatné pohľadky a peniaze	91				
343	Okresné pohľadky	91				
344	Úroky	91	-	21 672,72	21 672,72	491,69
345	Príjmy z úrokov	91				
346	Dary	91				
347	Ostatné náklady	91				49,38
348	Strata z úrokov	91				
349	Na osadené náklady	91	2 299,10	8 099,06	10 398,16	5 264,50
351	Opotrebovanie hmotného majetku a drobného hmotného majetku	90	82 678,41	19 338,74	102 017,15	32 131,75
352	Zálohové dane presadené drobnému hmotnému majetku a drobnému hmotnému majetku	90				
353	Prehľadné samé papery	90				
354	Prázdny materiál	90				
355	Náklady na kúpu finančných majetiek	90				
356	Prázdny materiál	90				
357	Náklady na presadenie samých papierov	90				
358	Prázdny materiál	90				
359	Prázdny materiál	90				
362	Prázdny materiál	90	3 304,92	-	3 304,92	3 232,96
363	Prázdny materiál	90				
365	Prázdny materiál	90				
367	Prázdny materiál	90				
Ostatné účty z org. z 01 ± 01	90	90	495 881,93	313 623,37	809 505,30	378 796,38

SPRÁVA O HOSPODÁRENÍ - rok 2019

Výkaz ziskov a strát (SÚ MLJ 2 01)

IČO 0 0 6 8 3 1 9 1 / SID

Číslo účtu	Výnosy	Č. r.	Časť			Bezpriebehne predchádzajúce účtovné obdobie
			Hlavná nastalovaná	Zúčtovaná	Spolu	
			1	2	3	
001	Tržby za vlastné výrobky	008				
002	Tržby z prenechania služieb	040	4 130,50	105 573,40	109 703,90	10 096,79
004	Tržby za predaný tovar	041		169 286,95	169 286,95	22 401,90
011	Zmena stavu zásob nedokončenej výroby	042				
012	Zmena stavu zásob polotovarov	043				
013	Zmena stavu zásob výrobkov	044				
014	Zmena stavu zásob zvierat	045				
021	Aktivácia materiálu a tovaru	046				
022	Aktivácia vnútroorganizačných služieb	047				
023	Aktivácia dlhodobého nehmotného majetku	048				
024	Aktivácia dlhodobého hmotného majetku	049				
041	Zmluvné pokuty a penále	050				
042	Osobné pokuty a penále	051	127,28		127,28	
043	Príjmy za opísané pohľadávky	053				
044	Úroky	052	-		-	-
045	Kurzové úbytky	054				
046	Príjmy dary	055				
047	Osobné výnosy	056	4 520,65		4 520,65	4 730,00
048	Základné poplatky	057				
049	Iné osobné výnosy	058				
051	Tržby z predaja dlhodobého nehmotného a dlhodobého hmotného majetku	059				
052	Výnosy z dlhodobého finančného majetku	060				
053	Tržby z predaja cenných papierov a poistení	061				
054	Tržby z predaja materiálu	062				
055	Výnosy z krátkodobého finančného majetku	063				
056	Výnosy z poskytnutia tovaru	064				
057	Výnosy z precenenia cenných papierov	065				
058	Výnosy z nájmu majetku	066				
061	Príjmy príspevkov od organizačných zoskupení	067				
062	Príjmy príspevkov od iných organizácií	068	287 367,48		287 367,48	68 370,18
063	Príjmy príspevkov od fyzických osôb	069	1 597,94		1 597,94	4 169,29
064	Príjmy danové príspevky	070	1 194,00		1 194,00	1 594,74
065	Príspevky z poistenia zapísanej dane	071	3 296,18		3 296,18	17 401,13
067	Príjmy príspevkov z verejných zdrojov	072				
091	Dotácie	073	101 914,77		101 914,77	75 491,06
Účtová trieda 8 spolu - r. 39 až r. 73		074	404 154,80	274 857,35	679 012,15	204 335,99
Výsledok hospodárenia pred zdanením - r. 74 - r. 38		075	- 91 726,13	- 38 785,82	- 130 491,15	- 174 461,30
091	Dañ z príjmov	076	-	-	-	-
095	Dodatkové odvody dane z príjmov	077	-	-	-	-
Výsledok hospodárenia po zdanení (u. 78 - ú. 76 + r. 77) (+/-)		078	- 91 726,13	- 38 785,82	- 130 491,15	- 174 461,30

Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR, oz, r. s. p., Alstrova 153, 831 06 Bratislava		
PRÍJMY	ZDAŇOVANÉ	NEZDAŇOVANÉ
Tržba-hotel	76741,95	
Tržba-práčovňa	6412,73	
Tržba-prenájom konf.miestnosť	22415,72	
Tržba-reštaurácia	169286,95	
Velux		120000
MPSVR SR dotácia na členský príspevok v Inclusion		8100
Príspevok účastníkov pobytu		4500
Dotácia MÚ Ba Rača		1400
Dotácia BSK na poradenstvo a sociálne služby ZPB		51897,44
MPSVR SR dotácia na rehabilitačné stredisko		14720
MPSVR SR dotácia na časopis		4000
MPSVR SR dotácia na pobyt		4300
UPSVaR dotácia na OZP a pracovných asistentov		35297,33
MK SR dotácia na Krivé zrkadlá		8000
MK SR dotácia na Výtvarný salón		4800
MK SR dotácia na To sme my		12500
MK SR dotácia na tanečný seminár		6000
Nadácia SLSP		3000
Nadácia Veolia		3000
MS SR dotácia na Sebaobhájovanie III.		18737
Nadácia EPH		6000
Nadácia Orange		5000
sponzorské		1597,94
Tržba kurzy		3250
príspevok za poskytnuté sociálne služby		886,5
2 %		3296,18
členské		1194
rozpustenie projektov-odpis		82678,41
SPOLU:	274857,35	404154,8

VÝDAVKY	ZDAŇOVANÉ	NEZDAŇOVANÉ
nákup drobného vybavenia	11485,43	7646,98
PHM		927,3
tovar práčovňa	5389,6	
tovar hotel	258,93	
tovar reštaurácia	65396,93	
oprava a údržba	2832,87	
Kancelárske potreby, dr.nákup.,hygiena..		13076,72
Telekomunikačné výdavky+ internet	2116 275,2	
energie	20972,38	9677,19
poštovné		1234,49
zmluvy § 724 a nasl. Občianskeho zákonníka		13920
spracovanie účtovníctva, audit	4353,23	6363,2
repre fond		101
lektorovanie/tanečný		3862,5
prenájom terminál	1652,79	3600
zmluvy § 269 ods. 2, Obchodného zákonníka	2800	13895
komunálny odpad	2755,08	
právne služby,poradenstvo	862,94	
ubytovanie		10948,01
mzdy a dohody	97841,21	220269,02
odvody SP,ZP	33461,36	74668,83
poplatky revízie	506	
ostatné služby	8878,86	2934,46
tvorba SF, prís. Stravné,prac.ošatenie		8406,85
bank.popl., poistenie,ost.p poplatky,notár	6099,06	2299,1
grafika, tlač časopisov, brožúr, letákov	948	14466,2
poplatky stravné lístky,pošta		274,87
poplatok Daň z nehnuteľností	3809,12	
cestná daň		357,8
preklady a tlmočenie		120
ostatné dane a poplatky	291,12	461,96
odpis majetku	19338,74	82678,41
úrok	21572,72	
úhrada členského IE, II, NROZP v SR		3415,84
SPOLU:	313622,37	495880,93

 MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY	 MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY	 MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY	 ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY	 THE YELLUC FOUNDATIONS <small>Investing in people. For people's mobility.</small>
	 Generálny program Elektróna verejná správa	 Európska únia	 FaxCOPY	 Nadácia VEOLIA
 Bratislavský samosprávny kraj	 BRATISLAVA		 Nadácia Orange	 Isteropolitana gely
 DARUJME.sk	 AVON <small>the company for women</small>	 ARTFORUM	 Nadácia EPH	 Mestská rada Bratislava

ĎAKUJEME SPOLUPRACOVNÍKOM A PARTNEROM NAŠICH PROJEKTOV

vydalo: ZPMP v SR
Alstrova 153, 831 06 Bratislava
IČO: 00683191
tel.: 02/6381 4968
e-mail: zmpvsr@zmpvsr.sk
www.zmpvsr.sk
www.bivio.sk
grafický dizajn: Zuzana Chmelová
korektúry: Mgr. Martina Jarolínová
tlač: Polygrafické centrum
www.polygrafcentrum.sk